

Handboek NVT

Leeswijzer Taalleesland
Nederlands voor het basisonderwijs
op Aruba (klas 3-klas 6)

Leerjaar 4

Thema 2 Waar of niet waar?

Colofon

Lidwina Solognier-Lamper (projectleider)
Roelien Hofman
Mirella Wijngaarden
Judith Schnieders
Laura Tonk
Marion Lopez
Wiljan Megens

Met dank aan:

Colegio Conrado Coronel, Colegio San Hose, Frans Teunissen, Aurita Arends,
Magriet Pourier, Merle Sint Jago

Uitgegeven door afdeling Curriculum, Directie Onderwijs Aruba

Opdrachtgever: Proyecto Scol Multilingual (PSML)

Handboek NVT

Thema 2 'Waar of niet waar?' is onderdeel van het Handboek NVT, een aanpassing van de methode Taalleesland voor het vak Nederlands in het Arubaanse onderwijs klas 3-6.

In het Handboek, leerjaar 4, komen alle leerlijnen van Taalleesland aan bod: woordenschat, luisteren en spreken, leesbegrip, stellen, taalbeschouwing en spelling. Daarnaast wordt er in de lessen tijd ingeruimd voor lezen.

De aanpassing betreft onder andere het aantal lessen in verband met de beschikbare lestijd voor het Nederlands in de Scol Multilingual. Bij deze aanpassing is rekening gehouden met het feit dat de leerlingen in de moedertaalmethode 'Festival di Idioma' de taalvaardigheden zullen leren waarop het onderwijs in het Nederlands aansluit.

Andere aanpassingen zijn er met betrekking tot de context: aanpassing aan de Arubaanse context of een verduidelijking van de context met behulp van beelden.

Ook komen taalverschillen Papiamentu – Nederlands aan bod in de desbetreffende lesuitwerkingen, bijvoorbeeld bij verschil in woord- of zinsbouw.

Veel taalplezier!

De projectgroep.

Inhoud Handboek thema 2

Colofon	2
Inhoudsopgave	5
Thema-inleiding	7
Overzicht lesdoelen	8
Lessen	11 - 74

Bijlagen

- Toetsbladen 2
- Controletoets
- Alfabetische woordenlijst
- Woordenlijst betekenissen
- Spellinghulp

Thema-inleiding

In dit thema gaat het om het waarheidsgehalte van taaluitingen. Is alles wat geschreven wordt waar? Moet je alles in reclameteksten geloven? Is er verschil tussen liegen, opscheppen en fantaseren? En mag je smoesjes vertellen? Er schijnen kinderen te zijn die een smoezenboek aanleggen ...

Ieder thema bestaat uit 20 lessen. De lessen 1-4, 6-9, 11-14 zijn taallessen, waarin het lezen van teksten is geïntegreerd; de lessen 5, 10 en 15 zijn spellingslessen; lessen 16/17 zijn toetslessen; lessen 18/19 zijn herhalings-/verdiepingslessen; in les 20 wordt het thema afgesloten.

De leerlingen beheersen aan het eind van thema 2 de volgende taalvaardigheden:

Woordenschat

- het passief en actief kennen van de doelwoorden van thema 2;
- het herkennen van betekenisrelaties tussen de doelwoorden van thema 2.

Taalbeschouwing

- bijwoordelijke bepalingen (waar-, hoe-, hoelang-, waarmee- en wanneer-delen) in een zin aangeven.

Leesbegrip

- de tekstsoorten, verhaal, weettekst en sprookje onderscheiden.

Spelling

- het schrijven van woorden eindigend op -ee;
- het schrijven van woorden eindigend op -o en -a;
- het oefenen van woorden met open en gesloten lettergrepen, waarvan de eerste klankgroep eindigt op -i.

Didactische tips

Aan het eind van een les staan soms didactische tips. Hierin worden meestal voor leerlingen onbekende woorden aangegeven..

Om deze woorden duidelijk te maken, kunt u te werk gaan volgens de methode die de woordenschatlessen gebruiken.

Een andere tip is om andere woordleerstrategieën te gebruiken:

- langere woorden splitsen in woorden die wel bekend zijn;
- gelijkenis zoeken in woorden in andere talen (Papiamento, Engels, Spaans);
- een vertaling naar het woord in het Papiamento.

Didactische tips kunnen ook tips geven met betrekking tot het bereiken van andere doelen in de lessen.

Overzicht lesdoelen		
Week 1		
Les 1	Luisteren en Spreken	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen spelen een quiz als introductie op het thema 'Waar of niet waar?' - De leerlingen oefenen het luisteren naar en reageren op een voorgelezen verhaal.
	Woordenschat	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen breiden hun woordenschat uit met <i>de figuur, de fantasiefiguur, de sprookjesfiguur</i>.
Les 2	Woordenschat	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>de dwerg, de kabouter, de fee, de heks, het elfje</i>.
	Leesbegrip	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het onderscheiden van sprookjes van andere verhalen. - De leerlingen oefenen het beantwoorden van vragen van de Leeswijzer.
Les 3	Woordenschat	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>reclame maken, de aanbieding, voordelig, opvallen</i>.
	Taalbeschouwing	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het beschouwen van de aard en de functie van reclame-uitingen.
Les 4	Woordenschat	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>het losgeld, ontvoeren</i>.
	Leesbegrip	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het kunnen onderscheiden van sprookjes en andere verhalen. - De leerlingen oefenen het hanteren van Leeswijzer 1.
Les 5	Spelling	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden eindigend op -ee. - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met open en gesloten lettergrepen, waarvan de eerste klankgroep eindigt op -i.
Week 2		
Les 6	Luisteren en spreken	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen om kritisch te luisteren. - De leerlingen oefenen het beoordelen van een tekst op waarheid/ onwaarheid en dit te verwoorden.
Les 7	Taalbeschouwing	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het vormen van woorden door samenstelling en afleiding. - De leerlingen oefenen het inzien van hoe 'lange woorden' (samenstellingen en afleidingen) gevormd worden.
Les 8	Leesbegrip	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen gedichten en verhalen op vorm te onderscheiden. - De leerlingen oefenen het hanteren van de Leeswijzer.
Les 9	Woordenschat	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>verschijnen, tevoorschijn komen</i>.
	Taalbeschouwing	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het wanneer-deel in een zin aan te geven en zinnen uit te breiden met een wanneer-deel. - De leerlingen oefenen het hoelang-deel in een zin aan te geven en zinnen uit te breiden met een hoelang-deel.
Les 10	Spelling	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden eindigend op -ee. - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden eindigend op -o en -a. - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden die eindigen met open en gesloten lettergrepen, waarvan de eerste klankgroep eindigt op -i.

Thema 2

Waar of niet waar?

Week 3		
Les 11	Stellen	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen een objectieve beschrijving te geven van een afbeelding. - De leerlingen oefenen objectieve beschrijvingen te geven van sprookjesfiguren.
Les 12	Stellen	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen objectieve beschrijvingen te geven van een afbeelding en sprookjesfiguren. - De leerlingen oefenen het beschrijven van een tekening, aangevuld met fantasie-elementen.
Les 13	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>fantaseren, overdrijven</i> .
	Leesbegrip	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het hanteren van de Leeswijzer. - De leerlingen oefenen gedichten en verhalen op vorm te onderscheiden.
Les 14	Woordenschat	- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden <i>hooien, het hooi, het stro</i> .
	Taalbeschouwing	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het toepassen van de trappen van vergelijking waaronder weinig-minder-minst. - De leerlingen oefenen het toepassen van bijvoeglijke naamwoorden met een voorvoegsel met versterkende waarde zoals 'oergezellig' en 'superhard'.
Les 15	Spelling	<ul style="list-style-type: none"> - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden eindigend op -ee. - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden eindigend op -o en -a. - De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met open en gesloten lettergrepen, waarvan de eerste klankgroep eindigt op -i.
Week 4		
Les 16/17	Diagn. toets	
	Spelling	<ul style="list-style-type: none"> - het schrijven van woorden eindigend op -ee/-o/-a en woorden met de klank /ie/ - het schrijven van een zinnendictee
	Taalbeschouwing	- het aangeven van bijwoordelijke bepalingen (waar-, hoe-, waarmee- en wanneer-delen) in zinnen
	Leesbegrip	- onderscheid maken tussen de tekstsoorten verhaal, weettekst en sprookje
	Woordenschat	<ul style="list-style-type: none"> - de doelwoorden zowel passief als actief beheersen - de betekenisrelaties tussen de doelwoorden beheersen
Les 18/19	Herh./verdieping	
	Spelling	- getoetste doelen
	Leesbegrip	- getoetste doel
	Taalbeschouwing	- getoetste doelen
	Woordenschat	- getoetste doel
	Verdieping	- een aantal doelen dat bij de lessen Taalbeschouwing aan de orde is gekomen
Les 20	Thema-afsluiting	- de leerlingen oefenen het toepassen van vaardigheden.

Lesinhoud

- De leerlingen spelen een quiz als introductie op het thema ‘Waar of niet waar?’.
- De leerlingen oefenen het luisteren naar en reageren op een voorgelezen verhaal.
- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **de figuur**, **de sprookjesfiguur** en **de fantasiefiguur**.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb Wordcluster 1

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 1 en 2

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 3

Vorbereiding

U legt kladblaadjes en een sprookjesboek klaar.

Betekenis van de woorden

- de figuur:** Een figuur is een mens of een dier in een verhaal.
- de sprookjesfiguur:** Een sprookjesfiguur is een mens of een dier in een sprookje.
- de fantasiefiguur:** Een fantasiefiguur is een figuur die in het echt niet bestaat. Hij is verzonnen (gefantaseerd).

Start**10**

Voordat u met de les begint, verdeelt u de klas in groepjes van ongeveer vijf kinderen. Ieder groepje krijgt een kladblaadje. U wijst per groepje een leerling aan die gaat schrijven.

U zegt:

“Vandaag beginnen we met een nieuw thema. En dat doen we met een quiz. Ik heb jullie in groepjes verdeeld en jullie gaan als groepje de quiz spelen. Ik lees straks een aantal zinnen over dieren voor en na iedere zin moeten jullie bedenken of het waar of niet waar is, wat ik zeg. Als je het antwoord weet, schrijft degene die ik heb aangewezen op het blaadje: *waar of niet waar*. Als ik alle zinnen heb voorgelezen, gaan we kijken welk groepje de meeste antwoorden goed heeft.”

Voordat u de zinnen opleest, benadrukt u dat de groepjes zachtjes moeten overleggen omdat anders de andere groepjes mee kunnen luisteren.

U leest de volgende zinnen op:

1	Vlinders proeven met hun poten.	waar
2	Een chihuahua heeft een blauwe tong.	niet waar (de Chow Chow)
3	Een papegaai heeft vier tenen aan één poot?	waar
4	Een mug heeft vier vleugels.	niet waar (twee)
5	Een kreeft heeft acht poten.	niet waar (tien)
6	De kangoeroe wordt ook wel een buideldier genoemd.	waar
7	De Amerikaanse oehoe is een soort uil.	waar
8	De nek van een volwassen giraf is ongeveer 1 meter.	niet waar (3 meter)

Wanneer u de zinnen hebt voorgelezen, haalt u de blaadjes op. U schrijft het aantal groepjes op het bord en leest nogmaals de zinnen voor. U vraagt de leerlingen of zij het antwoord weten. U geeft vervolgens het goede antwoord en controleert via de kaartjes welk groepje het juiste antwoord heeft gegeven. Voor ieder goed antwoord krijgt de groep een punt. De groep met de meeste punten heeft gewonnen.

Kern - Instructie 1

20

U vertelt de leerlingen dat de quiz over 'waar' of 'niet waar' ging en dat dit ook het nieuwe thema is: 'Waar of niet waar?'

U zegt:

“Ik ga nu een verhaal voorlezen en jullie moeten goed luisteren. Daarna gaan we erover praten.”

Vieze pap

“Bah, weer die vieze pap”, zegt Joek. “Waarom eten we nooit eens iets anders?”

Boos kijkt zijn moeder hem aan.

“Zeur toch niet zo. Wees blij dat we te eten hebben.”

Maar Joek roert kwaad met zijn lepel in zijn kom.

Steeds harder, tot er een klodder over de rand vliegt.

“Knoeipot!” roept zijn vader. “Ga maar buiten eten. Vort! Ik wil je hier niet meer zien.”

Nu zit Joek voor de hut. Het is nog vroeg en de zon komt net op.

Joek rilt van de kou. Zijn handen houdt hij om de warme kom.

Maïspap is gezond, maar lekker is het niet. Er hoort vlees in te zitten.

Vlees of vis en ook pepers en tomaat. Maar daar hebben ze geen geld voor.

“Waarom zijn wij ook zo arm?” moppert hij.

“Omdat jullie dom zijn.”

Joek kijkt op en ziet Zap staan. Zap woont in een echt huis van steen.

Zijn vader is de rijkste man van het dorp. Zap staat Joek uit te lachen.

“Het is heel simpel”, zegt hij. “Mijn vader is rijk, omdat wij slim zijn. En jullie zijn arm, omdat jullie dom zijn.”

“Dat is niet waar!” roept hij. “En wacht maar eens af. Ik word later ook rijk!”

Zap gaat naast Joek zitten.

“Kijk eens.” Hij schuift zijn mouw iets omhoog. “Mooi hè?”

Om zijn arm heeft hij een horloge. Het is niet zomaar een horloge. Het lijkt van zilver en er zitten ook glimmende steentjes in.

“Hoe kom je daaraan?” vraagt Joek jaloers.

“Gekocht”, zegt Zap grijnzend. “En ik heb het geld gepikt van mijn vader. Gewoon uit zijn zak gehaald toen hij sliep.”

“Maar dat is stelen!”

“Welnee”, zegt Zap, “zie je nou hoe dom je bent? Dat geld was van mijn vader, dus is het ook van mij. Dan is het geen stelen.”

U leidt het ervaringsgesprek als volgt in:

“Zap zegt dat Joeks familie arm is, omdat ze dom zijn.

Denk je dat het waar of niet waar is? En waarom denk je dat?”

U stelt vervolgens de volgende vragen over de tekst:

- Waarom zou Zap zo opscheppen, denk je?
- Heb jij weleens zo opgeschept als Zap? Waarom wel/niet?

U vertelt dat iemand die opschept soms een beetje overdrijft. En hij verzint er dingen bij die niet waar zijn. U vraagt de leerlingen hoe dat ook alweer heet wanneer je iets vertelt dat niet waar is? (liegen, verzinnen, fantaseren)

U vraagt de leerlingen naar hun eigen ervaring hiermee en u kunt daarbij de volgende vragen stellen.

- Wie heeft er ook wel eens gelogen?
- Ga je er dan een heleboel bij fantaseren?
- Wat is er toen gebeurd?
- Waarom heb je gelogen?
- Wat gebeurde er daarna? Kreeg je straf?
- Is liegen hetzelfde als een smoes verzinnen? (Het antwoord moet hierop eigenlijk ‘ja’ zijn, maar liegen is voor kinderen meer beladen dan een smoes verzinnen. Een smoes is een kleine leugen.)

U laat een aantal leerlingen vertellen over hun ervaringen, waarbij de andere leerlingen mogen reageren.

Kern - Instructie 2

10

U vertelt dat u net het woord 'fantaseren' noemde en dat de woorden van Woordweb 1 daar ook mee te maken hebben.

U laat het sprookjesboek zien en wijst de verschillende figuren in het boek aan.

U zegt:

“De mensen en dieren die ik hier aanwijs, zijn **figuren** die in sprookjes voorkomen. Je noemt ze ook wel **sprookjesfiguren**. Voorbeelden van **sprookjesfiguren** zijn: de kabouter, de heks, het elfje, de reus, Sneeuwwitje, Doornroosje, enzovoort. In Harry Potter bijvoorbeeld, komen ook allerlei **figuren** voor en die noem je **fantasiefiguren**. Een **fantasiefiguur** is een **figuur** in een verhaal die in het echt niet bestaat, maar gefantaseerd is. In verhalen komen dus veel **figuren** of personen voor: **sprookjesfiguren** of **fantasiefiguren**. Dat kunnen mensen, dieren of andere wezens zijn, zoals een pratende boom.”

U laat Woordweb 1 aan de leerlingen zien.

U vraagt:

“Kunnen jullie nog meer voorbeelden geven van **sprookjesfiguren** of **fantasiefiguren**?”

U neemt opdracht 1 op bladzijde 1 en 2 van het Werkboek door.

zelfstandig

De leerlingen maken deze opdracht. Indien nodig biedt u hulp.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 2, bladzijde 3

Afsluiting

5

Als afsluiting van de les vraagt u een leerling om te vertellen wat hij/zij vandaag geleerd heeft. Een andere leerling kan dit eventueel aanvullen.

U vat de les samen door te vertellen dat ze een quiz hebben gedaan waarbij ze moesten raden wat waar of niet waar was. Verder hebt u met de klas gepraat over fantaseren, opscheppen en liegen. En de leerlingen hebben de nieuwe woorden **de figuur**, **de sprookjesfiguur** en **de fantasiefiguur** geleerd. U kunt de betekenis nog eens door een leerling laten verwoorden.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 1 t/m 3

1

Rondjes om de letter voor de zinnen die op de leerlingen van toepassing zijn.

2

eigen tekening

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **de dwerg, de kabouter, de fee, de heks** en **het elfje**.
- De leerlingen oefenen het onderscheiden van sprookjes van andere verhalen.
- De leerlingen oefenen het beantwoorden van vragen van de Leeswijzer.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb Woordspoor 1

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 71 en 72
- Werkboek 2, bladzijde 4 t/m 6

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 7 en 8

Vorbereiding

- U legt een sprookjesboek klaar.
- U zet de beamer/laptop/tv klaar voor het filmpje 'Zes heksen'
<https://www.youtube.com/watch?v=07Bdn95AKTg> .

Betekenis van de woorden

de dwerg:	Dwergen komen voor in sprookjes. Het zijn kleine mensen.
de kabouter:	Kabouters zijn heel kleine mensjes. Ze komen in sprookjes voor en dragen vaak een puntmuts.
de fee:	Een fee is een vrouw die kan toveren. Feeën komen in sprookjes voor. Er zijn lieve en gemene feeën.
de heks:	Een heks is een gemene vrouw die kan toveren. Heksen komen voor in sprookjes.
het elfje:	Elfjes zijn kleine, sierlijke wezens met vleugels. Ze komen in sprookjes voor.

Start**5**

U begint de les met een terugblik op de vorige les. U herinnert de leerlingen eraan dat het toen over sprookjesfiguren en fantasiefiguren ging. U vraagt de leerlingen of zij nog weten wat dat zijn en of ze voorbeelden kunnen noemen.

Vervolgens vertelt u de leerlingen dat u de les van vandaag begint met een filmpje. Het is een heksenlied. U vraagt de leerlingen goed te kijken en te luisteren naar het filmpje 'Zes heksen'.

(<https://www.youtube.com/watch?v=07Bdn95AKTg>).

Na afloop vraagt u de leerlingen waar het liedje over gaat. (Het gaat over zes heksen die een soep klaarmaken. Ze verdwijnen één voor één, maar komen ook weer terug.)

U neemt het sprookjesboek dat u hebt klaargelegd in de hand en laat het aan de leerlingen zien.

U zegt:

“Dit filmpje gaat over heksen, maar in dit sprookjesboek staan nog meer sprookjesfiguren en fantasiefiguren. Vandaag gaan we kijken wie die figuren precies zijn.”

Kern - Instructie 1

15

U kunt eventueel een stukje voorlezen uit het sprookjesboek of verschillende sprookjesfiguren laten zien aan de leerlingen.

Vervolgens laat u Woordweb 1 zien en bespreekt u samen met de leerlingen of er figuren in staan die zij herkennen. U legt aan de hand van Woordweb 1 de woordbetekenissen uit.

Dan gaat u een kort gesprekje aan met de leerlingen. U geeft eerst zelf een voorbeeld uit uw eigen ervaringen. Daarbij herhaalt u de woorden opnieuw. Daarna vraagt u de leerlingen naar hun ervaringen. Bij de vragen laat u steeds weer de nieuwe woorden klinken. Richt uw vragen op de leerlingen die niet zo snel geneigd zijn een beurt te vragen.

U kunt de volgende vragen stellen:

- Ik lees graag sprookjes (voor). Lezen jullie weleens sprookjes?
- Ken je een sprookje waar een heks in voorkomt? Etc.
- Wat is jouw favoriete sprookjesfiguur?
- In welke sprookjes kom je deze figuren tegen?
- Luister je graag naar sprookjes? Waarom?
- Kijken jullie ook wel eens naar sprookjes? Welke dan?

De leerlingen nemen bladzijde 4 en 5 van het Werkboek voor zich en u neemt opdracht 1 en 2 met hen door.

U laat de leerlingen deze opdrachten vervolgens zelfstandig maken.

U schrijft daarna de goede antwoorden op het bord zodat de leerlingen hun oefeningen kunnen nakijken.

U herhaalt samen met de leerlingen de vorige Woordwebben.

Didactische tip:

Taalleesland heeft Leeswijzers ontwikkeld die gebruikt kunnen worden bij het lezen van teksten. Leeswijzer 1 voor klas 4 is in feite een stappenplan dat aangeeft hoe je een tekstsoort kunt bepalen. Daarnaast geeft Leeswijzer 1 aan welke vragen de leerlingen moeten stellen bij een bepaalde tekstsoort om meer over de inhoud van de tekst te weten te komen.

Leeswijzer 1 wordt meegeleverd bij deze Leeswijzer Taalleesland en in les 4 van dit thema geïntroduceerd.

Antwoorden

Werkboek, blz. 4 t/m 8

1

figuur 1: de kabouter

figuur 2: de fee

figuur 3: de heks

figuur 4: de dwerg

figuur 5: het elfje

2

dwerg kabouter fee heks of elfje

3.1

de zeven dwergen

3.2

1 c verhaal

2 b nee, het staat er niet precies in

3 c 's morgens

4

1 a ja, het kan echt gebeurd zijn

2 c Hij wil ons met plezier laten lezen.

3 c verhaal

4 Selma, haar vader, de man van de dierenwinkel, de moeder van Selma.

5 Selma

6 Zij komt het meest in het verhaal voor.

7 Selma koopt twee parkieten.

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **reclame maken, de aanbieding, voordelig en opvallen**.
- De leerlingen oefenen het beschouwen van de aard en de functie van reclame-uitingen.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb Woordcluster 2

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 73
- Werkboek 2, bladzijde 9 t/m 11

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 12

Vorbereiding

- U zet de beamer/laptop klaar voor reclamefilmpjes:
 - <https://www.youtube.com/watch?v=KZnXJnrwkKg> (Yoki Drink);
 - <https://www.youtube.com/watch?v=cXDBW7f4dX4> (McDonalds);
 - <https://www.youtube.com/watch?v=iLOT-5y5aGU> (Lego).
- Neem een krant mee.

Betekenis van de woorden

- reclame maken:** Als iemand reclame voor iets maakt, zegt hij dat iets heel goed of leuk is. Hij hoopt dat veel mensen het dan gaan kopen.
- de aanbieding:** In de winkels zijn dingen in de aanbieding. Ze zijn dan goedkoper dan anders.
- voordelig:** iets wat voordelig is, kost je minder geld, je hoeft er bijvoorbeeld minder voor te betalen dan normaal. In het Papiamento zeggen we *barata*.
- opvallen:** Als iets opvalt, is het anders dan andere dingen. Je moet er dan vanzelf naar kijken. Iemand die opvalt, ziet er bijzonder/anders uit, of doet bijzondere dingen.

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat ze vandaag iets leren over reclame.

U legt uit:

“In een **reclame** wordt iets leuks of goeds gezegd over bijvoorbeeld eten of drinken of speelgoed. En dat doen ze omdat ze willen dat heel veel mensen het gaan kopen. We gaan nu kijken naar voorbeelden van **reclames** die je op de televisie ziet.”

U laat de drie reclamefilmpjes van Yoki, McDonalds en Lego zien.

Kern - Instructie 1

10

U zegt:

“We hebben net gekeken naar **reclames** die op de televisie komen. Je ziet deze vaak tussen tv-programma’s door. Filmpjes kunnen dus **reclame** zijn, maar een poster op straat of langs de weg is ook **reclame**. In de krant staat ook veel **reclame** (U laat de krant zien en wijst op de advertenties).

Als je **reclame** maakt, vertel je dat iets heel goed of leuk of lekker is. Je hoopt dan dat mensen het gaan kopen.

Er wordt ook vaak **reclame** gemaakt voor dingen die in **de aanbieding** zijn. Als je iets in **de aanbieding** koopt, kost het minder dan normaal. Je betaalt dus minder geld. Het is **voordeliger**.

Voordelig is bijvoorbeeld ‘twee halen, één betalen!’. Je betaalt er één, maar je krijgt er twee. Als een winkel **reclame maakt**, probeert die winkel **op te vallen**. In de reclametekst wordt de naam van de tekst bijvoorbeeld extra groot geschreven of krijgt de prijs een andere kleur. Zo **vallen** de naam en de prijs **op**. **Opvallen** betekent dan ook: er anders uitzien dan de rest.”

U laat Woordweb 2 zien. U bespreekt het Woordweb kort.

U neemt samen met de leerlingen opdracht 1 en 2 op bladzijde 9 en 10 van het Werkboek door.

U laat de leerlingen deze opdrachten vervolgens zelfstandig maken.

U kijkt samen met de leerlingen de oefeningen na.

U herhaalt samen met de leerlingen de vorige Woordwebben.

Kern - Instructie 2

20

U zegt:

“We gaan nu kijken hoe **reclameteksten** worden gemaakt. En we proberen erachter te komen of het allemaal wel waar is. We gaan **reclameteksten** lezen en daar vragen over maken.”

De leerlingen nemen het Werkboek (bladzijde 11) en het Taalleesboek (bladzijde 73) voor zich. U leest opdracht 1 van het Taalleesboek, waarbij u eerst zelf de advertentie voorleest en daarna een leerling de beurt geeft en u maakt vervolgens klassikaal de opdrachten 3.1 t/m 3.3 van het Werkboek.

U bespreekt de antwoorden en vraagt de leerlingen:

“Is het waar wat er in deze **reclame**tekst staat of klopt het niet helemaal?” (Zo te zien is het allemaal waar.)

Vervolgens wordt reclame tekst 2 op bladzijde 73 van het Taalleesboek besproken. U stelt de volgende vragen:

- “Waar gaat de reclame tekst over?” (hondenbrokken)
- “Wat wordt er in de **reclame** over verteld?” (De prijs wordt genoemd: vijf kilo hondenbrokken van een goed merk voor acht florin. Bij een andere zaak moet het dubbele worden betaald.)
- “Hoe probeert deze reclame tekst op te vallen?” (door het grote woord erboven, door de term ‘*Voordelige aanbieding!*’ en door de tekening).
- “Is het waar wat er in deze reclame tekst staat?” (Het hoeft niet waar te zijn want je weet niet of de hondenbrokken in andere zaken echt twee keer zo duur zijn. Je weet ook niet of de hond dankbaar zal zijn als zijn baas deze brokken koopt. Misschien vindt hij ze helemaal niet lekker.)

U schrijft de antwoorden van opdracht 3.1 t/m 3.3 op bladzijde 11 van het Werkboek op het bord en de leerlingen nemen deze over in hun Werkboek.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 4, bladzijde 12

Afsluiting

10

Als afsluiting kijkt u nog eens naar de reclame filmpjes. U vertelt de leerlingen dat ze van ieder filmpje moeten opschrijven waar het over gaat.

- filmpje 1: Yoki
- filmpje 2: McDonalds
- filmpje 3: Lego

Indien er genoeg tijd is, kunt u ook aan de leerlingen vragen of het waar of niet waar is wat er in de filmpjes wordt gezegd.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 9 t/m 12

1

Zeep nummer 2 valt het meeste op.

Zeep nummer 3 is in de aanbieding.

Zeep nummer 1 is het voordeligst.

2

Mevrouw Dirks maakt reclame voor Sopzeep, want ze zegt dat Sopzeep heel goed is.

3.1

goudvissen

3.2

1 twee vissen

2 één week

3.3

1 door de grote kop 'Gouden aanbieding!'

2 door het woord 'gratis' vet te drukken

3 door de zin 'Twee vissen voor de prijs van één!' apart te zetten

4

1 over speelgoed

2 In het Speelgoedpaleis is elk speelgoed te koop. Het is niet duur. Op koopavond krijg je gratis sleutelhangers.

3 Je krijgt alleen maar een gratis sleutelhanger als je iets voor vijf euro of meer koopt. Dit staat er in kleine lettertjes bij.

4 door de tekening van de sleutelhangers en van de racebaan

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **ontvoeren** en **het losgeld**.
- De leerlingen oefenen het kunnen onderscheiden van sprookjes en andere verhalen.
- De leerlingen oefenen het hanteren van Leeswijzer 1.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb Wordcluster 3

Individueel

- Taalleesboek, bladzijde 75 en 77
- Werkboek 2, bladzijde 13 t/m 17

Vorbereiding

- U neemt een grote rode zakdoek mee.
- Het schema op de voorkant van Leeswijzer 1 schrijft u op het bord.

Betekenis van de woorden

ontvoeren: Iemand ontvoeren is: hem tegen zijn zin meenemen naar een geheime plaats. Iemand wordt bijvoorbeeld ontvoerd om losgeld te krijgen van zijn familie.

het losgeld: Losgeld is het geld dat betaald moet worden om iemand die ontvoerd is, vrij te krijgen.

Start**5**

U hebt van tevoren met een leerling een toneelstukje afgesproken. De leerling zit voor de klas met zijn knuffel te spelen. U staat in een hoek en u doet een diagonaal dubbelgevouwen rode zakdoek voor uw gezicht. U gebaart naar de andere leerlingen, dat ze stil moeten zijn. U sluipt naar de leerling voor de klas, die zogenaamd niets in de gaten heeft en u grist de knuffel weg. Dan vlucht u snel de klas uit, terwijl de beroofde leerling om hulp roept.

U komt zonder masker terug en geeft de knuffel terug, terwijl u de leerling bedankt.

Kern - Instructie 1**15**

U zegt:

“Jullie zagen daarnet een **ontvoering**. Gelukkig was het niet echt. **Ontvoeren** is iemand tegen zijn zin meenemen naar een geheime plaats.

Ik speelde dat ik een boef was, die de knuffel kwam **ontvoeren**. Het gebeurt wel eens, dat iemand wordt ontvoerd. Dan wordt hij tegen zijn zin meegenomen naar een geheime plaats.

Weet je, boeven ontvoeren mensen om **losgeld** te krijgen van de familie. Ze schrijven dan een brief of bellen op en zeggen dat ze de **ontvoerde** pas weer vrijlaten, als het **losgeld** is betaald. Het **losgeld** is dus het geld dat betaald moet worden om iemand die **ontvoerd** is, vrij te krijgen. Je snapt wel dat de boeven die dat **losgeld** willen hebben, het liefst heel rijke mensen uitkiezen om te **ontvoeren**.”

U laat Woordweb 3 zien en bespreekt het met de leerlingen. U kunt de volgende vragen stellen:

- “Wat voor lelijke dingen kunnen boeven meer doen?” (inbreken, stelen, overvallen, moorden, brandstichten, enz.)
- “Waarom stelen mensen?” (voor het geld)
- “Wie moet de boeven vangen?” (de politie, detectives, etc.)
- “Wat voor straf kan een boef krijgen?” (gevangenisstraf of een boete)

U neemt samen met de leerlingen opdracht 1 en 2 op bladzijde 13 en 14 van het Werkboek door.

U laat de leerlingen deze opdrachten vervolgens zelfstandig maken.

U kijkt samen met de leerlingen de oefeningen na.

U herhaalt samen met de leerlingen de vorige Woordwebben.

Kern – Instructie 2

20

U zegt:

“We hebben zojuist gepraat over **ontvoeren** en **losgeld**. We gaan straks een tekst lezen die daarmee te maken heeft. Maar eerst gaan we een andere tekst lezen.

Zoek bladzijde 75 van het Taalleesboek op en neem de tekst ‘Waarom de katten zich schoonlikken na het eten’ voor je. Ik lees de tekst eerst voor en daarna lezen we deze nog een keer samen.”

Nadat u de tekst samen hebt gelezen, nemen de kinderen opdracht 3.1 en 3.2 op bladzijde 15 van het Werkboek voor zich. U maakt de vragen klassikaal.

Na afloop van deze opdracht laat u het schema van Leeswijzer 1 op het bord zien.

U zegt:

“Wat jullie hier op het bord zien, staat ook op de kaart die ik nu aan jullie ga uitdelen. Dit is een Leeswijzer. Deze Leeswijzer kunnen jullie gebruiken als je teksten leest. Met de Leeswijzer kun je uitzoeken wat voor soort tekst het is.

Ook staan bij elke tekstsoort een paar belangrijke vragen. In de opdracht die we net hebben gemaakt, hebben we sommige van deze vragen al behandeld. We gaan deze Leeswijzer nu gebruiken bij de tekst ‘Gekinderlokt’, op bladzijde 77 van het Taalleesboek.”

Het verhaal wordt samen gelezen en u herhaalt de clusterwoorden ‘het **loggeld**’ en ‘**ontvoeren**’. U geeft uitleg bij de woorden in de tekst die niet begrepen worden, bijvoorbeeld een ‘vochtige kelder’. U kunt een tekening als hieronder maken en uitleggen dat het onder de grond ligt en dat het daardoor vaak vochtig is in een kelder.

Ook gaat u kort in op het begrip ‘kinderlokker’.

De vragen op de Leeswijzer worden samen beantwoord, waarbij de leerlingen op hun eigen Leeswijzer kijken. U volgt het schema op de Leeswijzer en stelt daarbij de volgende vragen:

- Wat is de titel van de tekst? (gekinderlokt)
- Wat ‘vertellen’ de plaatjes? (Dat een leraar luistert naar een verhaal van een kind.)
- Kan het echt gebeurd zijn? (nee)

- Wat wil de schrijver met deze tekst? (De schrijver wil je met plezier laten lezen. 'Met plezier' betekent in dit verband gezellig een spannend, zelig of grappig verhaal laten lezen.)
- Is het een verhaal of een gedicht? (een verhaal)

U zegt:

“Nu we weten dat het een verhaal is, gaan we naar de vragen kijken die bij het ‘verhaal’ staan (op de achterkant van de Leeswijzer).

1. Wie komen erin voor? (drie beren, een meisje en een leraar)
2. Wie is de hoofdpersoon? (het meisje)
3. Wat gebeurt er? (Het meisje vertelt dat ze door drie beren **ontvoerd** is als smoes voor het te laat komen.)
4. Waar gebeurt het? (op straat, in een auto en een vochtige kelder, maar ook in het klaslokaal).
5. Wanneer gebeurt het? (vanmorgen)

Nadat u dit besproken hebt, nemen de leerlingen opdracht 4.1 t/m 4.4 op bladzijde 16 en 17 van het Werkboek voor zich. Ze maken de opdracht individueel, met behulp van de Leeswijzer en na afloop kijkt u het gezamenlijk na. U geeft verschillende leerlingen de beurt om een vraag te beantwoorden en hun antwoorden toe te lichten.

Afsluiting	5
-------------------	----------

U laat de leerlingen hun ervaringen met de Leeswijzer vertellen.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 13 t/m 17

1

1 waar

2 waar

3 niet waar

4 waar

5 niet waar

6 niet waar

7 waar

2

1 Leg het losgeld onder de brug!

2 Ik heb uw kind ontvoerd.

3 De politie moet verdwijnen.

3.1

b Nee, het kan niet echt gebeurd zijn.

3.2

1 b nee, dat staat er niet precies in

2 c sprookje

3 een kat en een muis

4 Kat en muis kunnen beide goed gerekend worden.

4.1

Nee, want beren ontvoeren geen mensen.

4.2

a verhaal

4.3

5 - 2 - 4 - 6 - 1 - 3

4.4

1 Vraag 4: in een auto

2 Vraag 4: in de klas

Vraag 5: vanmorgen

Vraag 5: 's morgens of 's middags

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden eindigend op *-ee*.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met open en gesloten lettergrepen, waarvan de eerste klankgroep eindigt op *-i*.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 18 en 19
- Spellinghulp klas 4

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 20

Vorbereiding

- U legt voor alle leerlingen de Spellinghulp klaar.

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat u vandaag begint met een spelletje.

U zegt:

“Jullie moeten goed luisteren naar de woorden die ik zeg. Ik lees twee woorden voor en dan vraag ik jullie welke klank je in beide woorden hoort. Dus welke klank hetzelfde is in beide woorden.”

Vervolgens leest u de volgende woordenparen voor:

“leven	-	het idee”	(De klank /ee/ is hetzelfde.)
“rekenen	-	de fee”	(De klank /ee/ is hetzelfde.)
“nemen	-	mee”	(De klank /ee/ is hetzelfde.)

Kern - Instructie 1**15**

U vertelt de leerlingen dat de klank /ee/ inderdaad in alle woorden voorkomt, die u zojuist hebt opgelezen.

U schrijft de woorden vervolgens op het bord:

leven – **het idee**

Dan onderstreept u de klinkers die dezelfde klank hebben in de twee woorden dus:

leven – **het ee**

Dit doet u ook bij de anderen woorden:

rekenen – de **fee**
nemen – **mee**

U vraagt de leerlingen wat het verschil is tussen de twee woorden die naast elkaar staan. Wanneer het antwoord niet komt, wijst u de leerlingen erop dat je bij beide woorden een /ee/ hoort, maar dat je bij het eerste woord één ‘e’ schrijft en bij het tweede woord twee.

U zegt:

“We hebben gezien dat de woorden in de tweede rij (u wijst daarbij op de woorden ‘het idee’, ‘de fee’ en ‘mee’) steeds twee keer een ‘e’ krijgen. De regel is dus dat bij woorden die eindigen met de klank /ee/, je altijd twee keer een ‘e’ schrijft.”

De leerlingen nemen bladzijde 18 van het Werkboek voor zich. U bespreekt opdracht 1 en de leerlingen gaan vervolgens zelfstandig aan het werk. U kunt ook de zinnen voorlezen en het in te vullen woord herhalen, als een soort dictee. U schrijft dan meteen het goede antwoord op het bord.

Als de leerlingen zelfstandig hebben gewerkt, kijkt u na afloop de opdracht gezamenlijk na.

Kern - Instructie 2

20

U zegt:

“We gaan nu nog een keer het spelletje doen dat ik met jullie aan het begin van de les deed. Dus ik lees weer twee woorden voor en jullie moeten raden welke klank je in beide woorden hoort.”

U leest de volgende woorden voor:

“fiets – idee
 lieve – figuur
 vier – prima”

Het is de bedoeling dat de leerlingen de klank /ie/ herkennen in de woorden. U schrijft wederom de woorden in twee rijen op het bord. U onderstreept de klank /ie/.

fiets – **iede**
lieve – **figuur**
vier – **prima**

U zegt:

“We zien hier dat de klank /ie/ als een tweeklank geschreven kan worden, bijvoorbeeld in het woord *fiets*. Maar dat diezelfde klank ook geschreven kan worden met alleen een ‘i’.

Dit zijn woorden die je moet onthouden. Er zijn geen regels voor, zoals we net zagen bij de woorden met de /ee/-klank.

Hoor je dus een /ie/ en weet je niet uit je hoofd hoe je het woord moet schrijven, dan pak je het woordenboek en zoek je het woord op of je kijkt in je Spellinghulp.”

U deelt de Spellinghulp uit. de leerlingen hebben in de derde klas ook al met de Spellinghulp gewerkt. U vraagt de leerlingen of ze nog weten wat de Spellinghulp is en wanneer je de Spellinghulp gebruikt. Eventueel legt u kort uit:

“De Spellinghulp is een boekje dat jullie kan helpen bij het goed schrijven van woorden, de spelling van woorden. Kijk maar eens op bladzijde 2 van de Spellinghulp. Hier staat een lijst met woorden waar je de /ie/ hoort maar de ‘i’ schrijft. Zo staan er in de Spellinghulp nog meer woordenlijsten en regels. Het gaat hier om moeilijke woorden omdat je ze anders schrijft dan dat je ze uitspreekt of hoort. Als je twijfelt mag je altijd even in de Spellinghulp kijken, behalve bij een dictee. De Spellinghulp helpt je bij het correct schrijven van een woord.”

U leest samen de woordenlijst ‘Woorden met /ie/ = i’ en gaat na van welke woorden de leerlingen de betekenis niet kennen. Deze legt u uit.

De leerlingen nemen opdracht 2 op bladzijde 19 van het Werkboek voor zich. U legt uit dat in deze oefening alleen woorden staan die met ‘i’ geschreven worden. U wijst de leerlingen erop dat ze de woorden zonder fouten over moeten schrijven. Daarna zoeken de leerlingen alle *i*-woorden die in de *i*-ster geschreven staan op en schrijven die op.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 3, bladzijde 20

Afsluiting	5
-------------------	----------

Als afsluiting maakt u twee rijen op het bord:

e ee

U vertelt de leerlingen dat u woorden gaat voorlezen met de klanken /ee/. Na ieder woord wijst u een leerling aan die het woord in de juiste rij mag

schrijven. U vraagt een andere leerling of de juiste rij is gekozen. Als het in de juiste rij staat, mag een andere leerling een door u voorgelezen woord invullen.

De woorden die u kunt gebruiken:

- de fee
- nee
- lezen
- spelen
- mee
- het idee
- de veger

Antwoorden

Werkboek 2, blz. 18 t/m 20

1

1 twee, 2 gegeven, 3 zee, 4 idee, 5 eten, 6 kilometer, 7 fee, 8 gekregen, 9 ermee, 10 kleren

2

De woorden staan in het Werkboek.

3

video, sigaar, kritiek, liter, figuur, kiwi, pistool, rivier, finale, kilo, piano, titel, viool, prima, spinazie, idee

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen om kritisch te luisteren.
- De leerlingen oefenen het beoordelen van een tekst op waarheid/onwaarheid en dit te verwoorden.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 21

Vorbereiding

- U zet de luister-cd klaar op fragment 5.

Start**5**

U herhaalt de doelwoorden uit les 3: reclame maken, de aanbieding, voordelig en opvallen. U kunt hierbij het Woordweb Woordcluster 2 gebruiken.

U zegt:

“We hebben het een paar lessen geleden al over reclame maken gehad. En dat winkels aanbiedingen kunnen hebben. Vandaag gaan we het daar ook over hebben. Winkels maken voor de krant of op televisie reclame en zeggen dan dingen die misschien niet helemaal waar zijn. Maar op die manier hopen ze dat je toch naar hun winkel komt om iets te kopen.

Ik ga jullie stukjes uit reclameteksten voorlezen en ook teksten op de cd laten horen. Jullie moeten zeggen of het wel of niet waar kan zijn en ook waarom je dat denkt.”

Kern - Instructie 1**10**

U leest de onderstaande drie reclameteksten voor en laat die in een groeps gesprek beoordelen op hun juistheid/onjuistheid, waarbij u telkens de leerlingen laat aangeven waarom een tekst waar of niet waar kan zijn.

Tekst 1: “Deze week bij onze supermarkt: bij de aankoop van twee pakken koffie, krijgt u een nieuwe fiets cadeau.” (niet waar)

Tekst 2: “Als u een nieuwe fiets koopt bij fietswinkel Van Wiel, krijgt u er een bel en een fietstas gratis bij.” (waar)

Tekst 3: “In warenhuis ‘La Linda’ vindt u alles wat u wilt kopen. Als wij het niet hebben, heeft niemand het.” (niet waar)

Bij de eerste twee reclameteksten gaat het om de verhouding tussen aanschafbedrag en waarde van het cadeau. Bij de derde tekst merkt u op, dat dit soort teksten wel voorkomen, maar eigenlijk onjuist zijn: er bestaan geen warenhuizen waar je letterlijk alles kunt kopen. U licht het begrip 'warenhuis' toe. Om de fantasie te prikkelen, zegt u:

“Denk je dat je in een warenhuis een olifant, een huis en dergelijke kunt kopen?”

U laat de leerlingen zelf nog een aantal zaken verzinnen die absoluut niet in een warenhuis te koop zijn.

Kern - Instructie 2	25
----------------------------	-----------

U vertelt de leerlingen dat ze nu gaan luisteren naar de cd waarop vijf vragen worden gesteld. Vijf kinderen geven antwoord op die vragen. Na ieder antwoord zet u de cd-speler stil en moeten de leerlingen het juiste plaatje zoeken bij het antwoord. Ook schrijven ze onder het plaatje of dit antwoord 'waar' of 'niet waar' kan zijn. De plaatjes staan in het Werkboek op bladzijde 21, bij oefening 1. Nadat de leerlingen het antwoord hebben ingevuld, bespreekt u meteen klassikaal het antwoord. U doet dat door beurten te geven en de leerlingen te laten uitleggen waarom het 'waar' of 'niet waar' is.

De vijf vragen en antwoorden zijn:

1 *Waarom ben je niet op tijd voor het eten?*

Ik liep hard naar huis, maar er was een boom omgewaaid. Die lag precies over de weg heen. Niemand kon er meer langs, dus ik moest eerst wachten tot de boom was opgeruimd. (niet waar)

2 *Hoe komt het dat je bril kapot is?*

Ik ging na schooltijd voetballen met een paar jongens uit mijn klas. Een grote jongen uit groep acht schoot precies een bal tegen mijn hoofd. Daardoor vloog er een glas uit de bril. (waar)

3 *Waarom kwam je me niet helpen, zoals je had beloofd?*

Ik wou wel komen, maar ik had geen broek. Die had mijn moeder aan de waslijn gehangen. Een vogel is er toen mee weggevlogen. (niet waar)

4 *Hoe komt de vloer hier zo nat?*

Ik moest een emmer water halen om de auto te wassen. Maar toen ik de emmer naar buiten wilde dragen, struikelde ik over de poes en viel ik op de grond. (waar)

5 *Waarom ben je zo laat op school?*

Ik ben op tijd van huis weggefietst, maar vlakbij de school stond het fietspad opeens helemaal onder water. Pas na een half uur kwam er een man met drie honden, die het water opdronken. (niet waar)

U laat de leerlingen in hun Werkboek opdracht 2 op bladzijde 21 voor zich nemen. U leest de onderstaande zinnen op. Na elke zin zetten de leerlingen een kruisje in het hokje onder 'waar' of 'niet waar'. Het gaat erom te beoordelen of de zin waar zou kunnen zijn of dat dit onmogelijk is.

- 1 "Mijn oom nam op vakantie zijn hond mee." (waar)
- 2 "In onze straat woont een heks, die echt kan toveren." (niet waar)
- 3 "Onze buurvrouw lijkt met haar puntneus en haar piekhaar precies op een heks." (waar)
- 4 "Mijn goudvis zwaait elke dag naar mij." (niet waar)
- 5 "'Pinda', riep de papegaai heel hard." (waar)
- 6 "In een tekenfilm zag ik een muis die kon praten." (waar)
- 7 "Elke avond komt er een elfje op mijn kussen zitten." (niet waar)
- 8 "Ik droom soms over elfjes die op mijn kussen zitten." (waar)
- 9 "Ik lees een boek over elfjes en reuzen." (waar)
- 10 "In sprookjes kunnen dieren praten." (waar)

Afsluiting	5
-------------------	----------

U kijkt opdracht 2 gezamenlijk na en laat de leerlingen hun antwoorden toelichten waarom iets waar of niet waar is. U kunt hierbij weer teruggrijpen op eerder geleerde woorden als de fantasiefiguur, de sprookjesfiguur, de heks, het elfje, fantaseren, etc.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 21**1**

1 waar 2 waar 3 niet waar 4 niet waar 5 niet waar

2

1 waar 3 waar 5 waar 7 niet waar 9 waar
 2 niet waar 4 niet waar 6 waar 8 waar 10 waar

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het vormen van woorden door samenstelling en afleiding.
- De leerlingen oefenen het inzien van hoe 'lange woorden' (samenstellingen en afleidingen) gevormd worden.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 22 en 23

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 24

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat zij vandaag 'lange woorden' gaan maken:

“Jullie gaan opdrachten maken, zoals het maken van een woordketting, waarbij alles draait om lange woorden. Neem daarvoor bladzijde 22 van je Werkboek voor je.”

Kern - Instructie 1**20**

U maakt opdracht 1.1 en 1.2 gezamenlijk, waarbij u verschillende leerlingen de beurt geeft. U schrijft de juiste lange woorden op het bord zodat de leerlingen deze over kunnen nemen in hun Taalschrift. Ook 1.3 maakt u gezamenlijk. U vraagt per woord in rij 2 aan een leerling wat de eerste letter van dat woord is. U zet die letters bij 1.3 achter elkaar zodat ze een nieuw woord vormen: dwerg.

Vervolgens leest u opdracht 2.1 voor op bladzijde 23 van het Werkboek en legt u uit wat de bedoeling is. U maakt de eerste twee woorden van opdracht 2.2 gezamenlijk en daarna maken de leerlingen zelfstandig de woorden 3 t/m 5.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 3 en 4, bladzijde 24

Kern - Instructie 2**15**

U vertelt de leerlingen dat zij woorden hebben gemaakt uit twee verschillende woorden, maar dat je ook op andere manieren lange woorden kunt maken. U schrijft de volgende woorden op het bord:

fantasierhaal**verhaaltje****onwaar**

U zegt dat dit allemaal 'lange woorden' zijn, maar dat ze op verschillende manieren gemaakt zijn.

Per woord geeft u aan hoe de lange woorden zijn gevormd:

- fantasieverhaal = woord *fantasie* + woord *verhaal* = lang woord
- verhaaltje = woord *verhaal* + woorddeel *tje* = lang woord
- onwaar = woorddeel *on* + woord *waar* = lang woord

U benadrukt het verschil tussen een woord en een woorddeel. Een woord kan zelfstandig in een zin worden gebruikt, die kan apart voorkomen; bijvoorbeeld *fantasie* en *verhaal*. Met een woorddeel zoals *tje* en *on* kun je geen zin maken, die komen niet apart voor in een zin, maar altijd aan een woord vast.

Op dezelfde manier kunt u nog een paar woorden bespreken, bijvoorbeeld uit de Woordwebben. U kunt ook de volgende lange woorden nemen:

- elfendans = woord + woord = lang woord
- waarheid = woord + woorddeel = lang woord
- betoveren = woorddeel + woord = lang woord

Afsluiting	5
-------------------	----------

Als afsluiting van de les bedenkt u samen met de leerlingen een aantal woorden dat in de verschillende kolommen past.

<i>woord + woord</i>	<i>woord + woorddeel</i>
(sprookjesfiguur)	(sprookje)
(reclametekst)	(smoesje)
(winkeldeur)	(schoonheid)

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 22 t/m 24

1.2

1 <i>elfendans</i>	4 <i>vakantiegeld</i>
2 <i>regenwater</i>	5 <i>losgeld</i>
3 <i>avondeten</i>	

1.3

Dat woord is dwerg.

2.2

1 <i>sprookjes - boeken - kast</i>	4 <i>dieren - verhalen - boek</i>
2 <i>heksen - bezem - steel</i>	5 <i>speelgoed - auto - bus</i>
3 <i>tover - drank - winkel</i>	

3.2

bijvoorbeeld: dierenwinkel, dierenasiel, speelgoeddier, dierenpension, ondier, roofdier, huisdier, dierenverhaal, dierenbescherming, dierenarts, dierenleed, diertje

4

1 zwem - bad - meester

2 gras - veld - muis

3 brand - weer - bericht

4 basis - school - juf

5 voet - bal - pen

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen gedichten en verhalen op vorm te onderscheiden.
- De leerlingen oefenen het hanteren van de Leeswijzer.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 25
- Leeswijzer 1

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 26 en 27

Start**5**

U gaat vandaag kijken naar gedichten en verhalen en gaat u nog eens met de Leeswijzer aan de slag. Als introductie van de les leest u dit gedichtje voor:

“Mijn moeder zeurt altijd aan mijn kop,
van: ‘Ruim je kamer nou eens op.
Ik vind bij jou in elke hoek,
wel sokken of een spijkerbroek,
of blikjes cola, stapels chips,
een tas voor school, een tas voor sport.

Als jij een keer volwassen wordt, spring ik een meter in de lucht.
Ze pakt een vuile trui en zucht.

Mijn moeder is meestal slecht geluimd,
Maar ik ben altijd opgeruimd.”

Marjolein Kool

Kern - Instructie**20**

U laat de kinderen bladzijde 81 van het Taalleesboek voor zich nemen.

U zegt:

“Je ziet dat er op deze bladzijde twee teksten staan met dezelfde titel: ‘Opgeruimd’. Ik heb zojuist de eerste tekst voorgelezen. Misschien hebben jullie woorden gehoord die je nog niet kent, zoals geluimd. Dat betekent in welke stemming je bent, hoe je je voelt. In de tekst die ik voorlas, staat op het eind dat de

moeder meestal slecht geluimd is, dus dat ze een slechte bui heeft.

Daarna staat er: 'Maar ik ben altijd opgeruimd'. Betekent dat dat zijn kamer opgeruimd is?' (nee, want op zijn kamer is het een troep.) "Opgeruimd betekent hier dus nog iets anders dan dat het netjes is. Opgeruimd betekent dat je in een goed humeur bent, vrolijk."

Vervolgens zegt u:

"Nu gaan we de tweede tekst bekijken. Als je goed kijkt, zie je al twee verschillen tussen de teksten, zonder dat je ze gelezen hebt. De eerste tekst heeft heel korte regels, terwijl bij de tweede tekst de regels helemaal vol zijn.

Het tweede verschil is dat de eerste tekst in stukjes is verdeeld met witregels. De tweede tekst heeft geen witregels."

U gaat vervolgens nader in op deze verschillen. U vraagt de leerlingen bij welke tekstsoort de regels vaak heel kort zijn en niet vol. (bij versjes en gedichten)

U geeft de volgende extra informatie:

"Versjes en gedichtjes worden vaak uit het hoofd geleerd en daarna gezongen of opgezegd. Dit is het gemakkelijkst als de regels niet te lang zijn. Het is gemakkelijk als de regels rijmen. Dan kun je een gedicht beter uit je hoofd leren. Maar het hoeft niet te rijmen.

Verder zien we dat de eerste tekst in stukjes/delen is verdeeld met witregels. Bij een gedicht heet een stukje of deel 'een couplet'."

U schrijft op het bord:

het couplet

U vraagt aan de leerlingen:

"Wie weet nog hoe de stukjes of delen van een weettekst of een verhaal heten?" (alineas)

U leest vervolgens de tweede tekst voor, waarna de klas in koor de tekst nog een keer leest.

U zegt:

“Zojuist hebben we twee verschillen tussen de teksten opgenoemd. Maar er is ook iets hetzelfde. De twee teksten gaan allebei over hetzelfde onderwerp. Ze hebben dezelfde inhoud.”

U vat aldus samen:

“We hebben dus twee teksten die over hetzelfde gaan. De eerste tekst heeft de vorm van een gedicht dat rijmt. Het is verdeeld in drie coupletten met witregels ertussen. De tweede tekst is een gewoon verhaal en heeft in dit geval geen alinea.”

Hierna behandelt u kort nog de Leeswijzervragen bij gedicht en verhaal (wie komen erin voor, wie is de hoofdpersoon, wat gebeurt er, waar gebeurt het, wanneer gebeurt het?). De leerlingen kijken mee op hun Leeswijzer.

U maakt opdracht 1.1 t/m 1.4 op bladzijde 25 van het Werkboek gezamenlijk. In de tekst komen woorden voor die uitgelegd moeten worden:

- Hoenderadeel – de naam van een plaats
- kermen en kreunen – geluiden die je maakt als je het zwaar hebt
- manestraal – straal van een maan
- liguster – een soort plant
- boswachter – iemand die op het bos past
- gravin – de vrouw van de graaf, iemand van adel die in een kasteel woont
- spontaan – uit zichzelf
- stoomwasserij – stomerij, ‘dry cleaning’
- iepen – een soort boom
- bitter – teleurgesteld, vieze smaak

U geeft verschillende leerlingen de beurt om de vragen te beantwoorden. Wanneer zij een antwoord geven, vraagt u aan hen om hun antwoorden toe te lichten. U schrijft de antwoorden op het bord, zodat de leerlingen die over kunnen nemen. Bij de vragen van 1.4 zijn meer antwoorden mogelijk. U kunt meerdere leerlingen vragen wat ze griezelig of grappig vinden.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 2.1 t/m 3.6, bladzijde 26 en 27

Afsluiting

5

Aan het eind van de les vraagt u een paar leerlingen welk soort tekst ze liever lezen: een verhaal of een gedicht? U laat hen ook verwoorden waarom.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 25 t/m 27

1.1

Deze tekst is een gedicht.

1.2

1 De zinnen lopen niet door tot het einde van de regel.

2 Sommige zinnen gaan over meer regels.

3 Het rijmt.

1.3

Deze tekst heeft 5 coupletten.

1.4

1 eigen vondsten

2 eigen vondsten

3 Spoken bestaan niet.

Spoken worden niet gewassen.

2.1

nee

2.2

a gedicht

2.3

Deze tekst heeft drie coupletten.

3.1

nee

3.2

'De smoezenfabriek (2)' is een verhaal.

3.3

Vraag 1: 'Ik' en kinderen uit alle landen.

Vraag 4: Het dorpje Pieterburen.

3.4

a Ze gaan allebei over hetzelfde onderwerp.

3.5

1 De eerste zin begint op regel 1 en eindigt op regel 5.

2 De laatste zin begint op regel 17 en eindigt op regel 18.

3.6

tekening a en b

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **tevoorschijn komen** en **verschijnen**.
- De leerlingen oefenen het wanneer-deel in een zin aan te geven en zinnen uit te breiden met een wanneer-deel.
- De leerlingen oefenen het hoelang-deel in een zin aan te geven en zinnen uit te breiden met een hoelang-deel.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb Woordspoor 2

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 84
- Werkboek 2, bladzijde 28 t/m 30

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 31

Vorbereiding

- U legt een handpop of vingerpoppetje klaar.
- De kinderen leggen hun kleurpotloden klaar.

Betekenis van de woorden**tevoorschijn komen:**

Als je **tevoorschijn** komt, dan kom je ergens vandaan en kunnen mensen je zien. **Tevoorschijn komen** is hetzelfde als **verschijnen**.

verschijnen:

Verschijnen betekent: komen en gezien worden. **Verschijnen** is hetzelfde als **tevoorschijn komen**.

Start**5**

U speelt met een handpop of vingerpoppetje alsof de pop niet **tevoorschijn** durft te komen. U moedigt de pop aan en laat hem heel snel **verschijnen** en even om een hoekje kijken. U vertelt de leerlingen dat de pop niet **tevoorschijn** durft te komen. U legt de woordbetekenissen uit met behulp van het Woordweb.

Kern - Instructie 1**10**

Nadat u de woorden hebt uitgelegd, gaat u een kort gesprekje met de leerlingen aan. U geeft eerst zelf een voorbeeld uit uw eigen ervaringen.

U zegt:

“Mijn kleine neefje is altijd verlegen als we op visite komen. Hij verstopt zich dan altijd achter de rok van zijn moeder en **komt** pas na een tijdje **tevoorschijn**.

Durf jij ook wel eens niet **tevoorschijn** te **komen**? Waarom niet? Weet jij dieren die alleen 's nachts **verschijnen**?”

U vraagt de leerlingen uit te beelden op welke manieren je **tevoorschijn** kunt **komen**: heel langzaam, heel snel of alleen met een klein stukje van je lichaam. U kunt ook vertellen van uw kat die een tijdje verdwenen was en pas na twee dagen weer **tevoorschijn kwam**.

Daarna vraagt u de leerlingen naar hun ervaringen. Bij de vragen laat u steeds weer de nieuwe woorden klinken. Richt uw vragen vooral op de leerlingen die niet zo snel geneigd zijn een beurt te vragen.

U herhaalt samen met de leerlingen de vorige Woordwebben.

Kern - Instructie 2	25
----------------------------	-----------

U schrijft de volgende zinnen op het bord:

Het duurde vijf minuten voordat hij **tevoorschijn kwam.**

Tim verschijnt om tien over twaalf thuis voor het middageten.

U zegt:

“Ik heb hier twee zinnen opgeschreven waarin ik de twee nieuwe woorden heb gebruikt: **tevoorschijn komen** en **verschijnen**. Maar ik wil het nu met jullie hebben over een ander deel van deze zinnen. We gaan oefenen met *hoelang-delen* en *wanneer-delen* in zinnen. In de ene zin staat een *hoelang-deel*, namelijk vijf minuten. Je kunt hier vragen: ‘Hoelang duurde het?’. Het antwoord is dan: ‘Vijf minuten’.” (U onderstreept het *hoelang-deel* van de zin.)

“In de andere zin staat een *wanneer-deel*: om tien over twaalf. Hier kun je vragen: ‘Wanneer verschijnt Tim?’ Het antwoord is dan: ‘Twaalf uur’.” (Hier onderstreept u het *wanneer-deel*.)

“Ik ga nu een aantal zinnen voorlezen en vraag dan aan een van jullie of er een *hoelang-deel*, of een *wanneer-deel* in de zin staat.”

Om de verschillen tussen ‘wanneer’ en ‘hoe lang’ te verduidelijken, vraagt u bij elke zin:

“Staat in deze zin hoe lang iets duurt of wanneer het is?”

- De school gaat om twaalf uur uit. (wanneer)
- Tim heeft tien minuten gelopen. (hoelang)
- Tes komt om half één thuis. (wanneer)
- Ze heeft een kwartiertje met Hedi gespeeld. (hoelang)
- Om tien voor één moet ze al weer naar school. (wanneer)
- Moeder vraagt: "Kun je straks een boodschap voor me doen?" (wanneer)
- Maar Tes gaat meteen na schooltijd met Hedi mee. (wanneer)
- Ze blijft de hele middag bij Hedi. (hoelang)
- Nu moet Tim om kwart voor vier naar de supermarkt. (wanneer)

De leerlingen nemen vervolgens bladzijde 28 t/m 30 van het Werkboek voor zich en bladzijde 84 van het Taalleesboek. U leest de tekst gezamenlijk en bespreekt opdracht 1.1 t/m 2.2. De eerste zin van de opdrachten maakt u klassikaal. Daarna gaan de leerlingen zelfstandig aan het werk.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 3 en 4, bladzijde 31

Afsluiting	5
-------------------	----------

Nadat u de opdrachten gezamenlijk heeft nagekeken, vraagt u een leerling wat hij of zij geleerd heeft vandaag. U vraagt de andere leerlingen of zij nog iets kunnen aanvullen en u vat de les uiteindelijk samen. (Ze hebben twee nieuwe woorden geleerd: **tevoorschijn** komen en **verschijnen**. Ook hebben ze geoefend met het *wanneer-deel* en het *hoelang-deel* in een zin.)

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 28 t/m 31

1.1

1 gisteren 3 morgen 5 vanmiddag

2 vorige week 4 Dan

1.2

zelfbedachte wanneer-delen

2.1

1 een uur 3 de hele dag 5 tien minuten

2 een hele middag 4 een poosje

2.2

zelfbedachte hoelang-delen

3

- 1 Freek jekte **gisteren** tegen de juf. (wanneer)
- 2 Hij zei dat hij **'s nachts** in zijn hut geslapen had. (wanneer)
- 3 Maar het had **de hele nacht** geregend. (hoelang)
- 4 Juf vroeg: "Ben je **om twaalf uur** niet wakker geworden van de regen?" (wanneer)
- 5 Freek bloosde. Hij had **de vorige avond** wel in zijn hut gespeeld. (wanneer)
- 6 Maar hij had gewoon **de hele nacht** in zijn eigen bed geslapen. (hoelang)

4

minder dan een uur **een uur** **meer dan een uur**
een uurtje op de kop af een uur ruim een uur

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van de woorden eindigend op *-ee*.
- De leerlingen oefenen het schrijven van de woorden eindigend op *-o* en *-a*.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met open- en gesloten lettergrepen, waarvan de eerste klankgroep eindigt op *-i*.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 32 t/m 34
- Spellinghulp

Start**5**

U herinnert de leerlingen aan de les waarin u de eind *-ee* hebt behandeld en aan de regel dat woorden die eindigen op de klank */ee/*, altijd met twee *e*'s worden geschreven. U vertelt dat de les van vandaag gaat over woorden die op de andere lange klinkers eindigen.

Kern - Instructie 1**20**

U vraagt de leerlingen of zij de klinkers kunnen noemen (*a, e, o, u, i*).

U zegt:

“We hebben in les 5 gezien dat woorden die eindigen met de klank */ee/*, met twee *e*'s worden geschreven. Nu gaan we kijken hoe woorden worden geschreven die eindigen op */aa/* en */oo/*.”

U leest de volgende zin voor:

“Ja, ik ga zo mee.”

Vervolgens vraagt u de leerlingen of zij een lange klank horen aan het eind van de woorden (*ja, ga, zo* en *mee*).

U schrijft de zin op het bord en onderstreept de klinkers aan het eind van de woorden:

Ja, ik ga zo mee.

U wijst de leerlingen erop dat de woorden die op een lange *a* en een lange *o* eindigen, met één klinker worden geschreven. Terwijl het woord *mee* twee *e*'s krijgt.

Hoor je aan het eind van een woord */aa/* of */oo/*, dan schrijf je ‘*a*’ en ‘*o*’. Hoor je een */ee/*, dan schrijf je er twee.

De leerlingen nemen bladzijde 32 van het Werkboek voor zich en u bespreekt oefening 1 en 2. De leerlingen gaan vervolgens zelfstandig aan het werk.

Als iedereen klaar is, kijkt u de oefeningen gezamenlijk na waarbij u verschillende leerlingen de beurt geeft. U vraagt hen bij oefening 2 om aan te geven waarom zij een 'a', 'o' of 'ee' hebben geschreven.

Kern - Instructie 2

15

U zegt:

“We hebben eerder gezien dat woorden met de lange klank /ie/ met een 'i' en met 'ie' geschreven kunnen worden. Ik heb toen ook verteld dat er geen regel voor is en dat je die woorden moet leren en onthouden. Of je zoekt ze op in het woordenboek of de Spellinghulp. Vandaag maken we oefeningen met woorden die met 'i' en met 'ie' geschreven worden.”

De leerlingen nemen bladzijde 33 en 34 van het Werkboek voor zich en u bespreekt de oefeningen 3 en 4. Vervolgens gaan de leerlingen zelfstandig aan het werk.

Afsluiting

5

U kijkt de oefeningen gezamenlijk na. Vervolgens vraagt u één van de leerlingen waar de les vandaag over ging (woorden met de lange klanken /aa/, /ee/, /oo/ en /ie/). U vraagt of deze leerling de regel nog weet die hoort bij de lange /aa/, /ee/ en /oo/. (Hoor je aan het eind van een woord een /aa/ of /oo/, dan schrijf je een 'a' en een 'o'. Hoor je een /ee/, dan schrijf je er bijna altijd twee.)

Voor woorden met 'i' of 'ie' zijn geen regels. Die moet je uit je hoofd leren of opzoeken als je het niet zeker weet.

Antwoorden

Werkboek 2, blz. 32 t/m 34

1

- 1 Ga je mee?
- 2 Hij zat de hele dag in zijn pyjamag.
- 3 Ik luister graag naar de radiog.
- 4 De opa van Linda gaat ook op reis.
- 5 Tom maakte een mooie fotog.
- 6 Hij heeft een nieuwe camerag.
- 7 De orka zwemt in zeeg.
- 8 Soms ben ik zo bang.

9 *Ik roep dan snel mijn papaa.*

10 *In mijn droom komt dan de fee.*

2

1 na, 2 ga, 3 ja, 4 mee, 5 sla, 6 radio, 7 twee, 8 zo

3

ie: papier, fiets, muziek, aanbieding, liegen, ziekte, rivier, fabriek, dienblad, dieren

i: gitaar, piloot, citroen, idee, libelle, rivier, kilometer, liter, feliciteren, bioscoop

4

1 gitaar, 2 fietsen, 3 liter, 4 kilo, 5 piloot, 6 muziek, 7 wie, 8 citroenen, 9 rivier, 10 feliciteren

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen een objectieve beschrijving te geven van een afbeelding.
- De leerlingen oefenen objectieve beschrijvingen te geven van sprookjesfiguren.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 79
- Werkboek 2, bladzijde 35

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 36 t/m 38

Vorbereiding

- De leerlingen krijgen kladblaadjes om aantekeningen te maken.

Start**5**

U zegt:

“We gaan in deze les praten over wat je op een plaatje ziet. Jullie gaan dat eerst vertellen. Dat moet wel precies gebeuren, zonder er zelf van alles bij te verzinnen. We gaan de plaatjes of tekeningen eerst samen bespreken en daarna gaan jullie opschrijven wat je ziet.”

Kern - Instructie**30**

De leerlingen nemen bladzijde 79 van het Taalleesboek voor zich. U bespreekt tekening 3. U kunt daarbij de volgende vragen stellen:

- Wie herkent de figuren of dingen die je op het plaatje ziet?
- Wat doen ze op het plaatje?
- Hoe ziet hij/zij/het eruit?
- Zijn er nog meer dingen, personen of dieren te zien?

U benadrukt dat de leerlingen alleen beschrijven wat ze zien. Dus niet wat ze ervan vinden. Bijvoorbeeld ‘een gek huisje’ of een ‘een enge reus’.

U zegt:

“Wanneer je zegt ‘dat is een enge reus’, dan zeg je iets over de tekening wat je niet kunt zien. Als je zegt ‘dat is een enge reus’, dan is dat wat jij vindt.

Misschien vinden andere kinderen de reus helemaal niet eng. Wat je wel kunt zeggen is bijvoorbeeld dat de reus een bijl in zijn hand heeft. Dat kan iedereen zien op het plaatje.”

U geeft de leerlingen de opdracht de tekening goed te bekijken. U geeft vervolgens een leerling de beurt om de reus heel precies te beschrijven. Daarna vraagt u andere leerlingen meer zinnen te bedenken. Wanneer een leerling moeite heeft om iets over de tekening te zeggen, kunt u helpen door te vragen welke kleur iets heeft, wat ze vasthouden, waar ze zitten/lopen, etc. De gevonden zinnen schrijft u op het bord en de leerlingen nemen deze over in hun Werkboek (opdracht 1, bladzijde 35).

Wanneer de leerlingen klaar zijn, geeft u hen de opdracht om in duo's tekening 2 te beschrijven. U herinnert de leerlingen aan de vragen die je bij de tekening kunt stellen: Wie of wat zie je? Wat voor kleur heeft het? Staan nog meer mensen, dingen of dieren op het plaatje? Terwijl de leerlingen aan het werk zijn, loopt u rond om te helpen waar dat nodig is.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 2 t/m 4, bladzijde 36 t/m 38

Afsluiting	10
-------------------	-----------

U laat een aantal leerlingen hun beschrijving van de tekening voorlezen. U schrijft een aantal zinnen op het bord zodat de leerlingen die kunnen vergelijken.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 35 t/m 38

1

De beschrijvingen moeten in overeenstemming met de plaatjes zijn. Er mogen geen elementen zijn toegevoegd. Ook mogen er geen waardeoordelen worden gegeven. De zinnen moeten goed en duidelijk zijn.

2

De beschrijvingen moeten in overeenstemming met het plaatje zijn. Er mogen geen eigen meningen zoals 'leuke kabouters', 'rare puntmuts' en dergelijke in voorkomen.

3

een zelfbedacht sprookje in goede zinnen over het plaatje 2, 3 of 4 van bladzijde 79 van het Taalleesboek

4

een zelfgemaakte tekening bij een van de sprookjes

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen objectieve beschrijvingen te geven van een afbeelding en sprookjesfiguren.
- De leerlingen oefenen het beschrijven van een tekening, aangevuld met fantasie-elementen.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 79
- Werkboek 2, bladzijde 39 t/m 41

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 42

Start**5**

U zegt:

“We hebben in de vorige les heel goed naar plaatjes gekeken en daar zinnen bij gemaakt. We gaan vandaag weer naar dezelfde plaatjes kijken. Neem bladzijde 79 van het Taalleesboek voor je. We zien daar de tekeningen van de sprookjesfiguren. Vandaag gaan we niet alleen het plaatje in zinnen beschrijven, maar jullie mogen er ook dingen bij bedenken.”

Kern - Instructie 1**10**

De leerlingen nemen ook het Werkboek (bladzijde 39) voor zich.

U bespreekt opdracht 1.1. U herinnert de leerlingen aan de opdracht van de vorige les en legt uit wat het woord ‘nauwkeurig’ betekent.

U zegt:

“We hebben gisteren zinnen gemaakt die vertellen wat je op het plaatje ziet. Om die zinnen te maken hebben we heel goed naar de tekening gekeken en hebben we verschillende vragen gesteld. Weten jullie nog welke vragen dat waren?”
(Welke figuren of dingen zie je? Wat doen ze? Hoe ziet het/hij/zij eruit?)

U formuleert samen met de leerlingen een eerste zin. U benadrukt dat ze alleen opschrijven wat ze zien, niet wat ze ervan vinden. Vervolgens maken de leerlingen opdracht 1.1 zelfstandig.

Wanneer de leerlingen klaar zijn, vertelt u de leerlingen dat ze nu zelf iets bij het plaatje mogen bedenken en er een verhaaltje van kunnen maken.

Kern - Instructie 2**25**

Voordat ze het verhaaltje gaan schrijven, gaan de leerlingen eerst informatie verzamelen over de hoofdpersoon. Die hoofdpersoon is de heks op het plaatje 1 (bladzijde 79 van het Taalleesboek).

U zegt:

“Voor je begint met het verzinnen van je verhaaltje, gaan we eerst een woordspin maken en vragen beantwoorden. Neem bladzijde 39 van je Werkboek voor je en bedenk wat je allemaal zou kunnen vertellen in een beschrijving van de heks.”

U tekent een woordspin op het bord met in het midden de woorden:

de heks

U bedenkt samen met de leerlingen dingen die je over de heks kunt vertellen en die in het verhaaltje of in de beschrijving voor kunnen komen. U helpt de leerlingen op weg door vragen te stellen. Bijvoorbeeld:

- Wat is de naam van de heks?
- Waar woont ze?
- Hoe ziet ze eruit?
- Wat doet ze de hele dag?
- Is ze lief of onaardig?
- Heeft ze vrienden?

Nadat u de woordspin op het bord hebt ingevuld, nemen de leerlingen deze over in hun Werkboek. Vervolgens neemt u opdracht 1.3 door op bladzijde 40 van het Werkboek. U vertelt de leerlingen dat ze door de vragen te beantwoorden, al een groot deel van het verhaaltje hebben bedacht. De eerste twee vragen behandelt u klassikaal en de rest van de vragen maken de leerlingen zelfstandig, eventueel in duo's.

U loopt door de klas om te controleren of leerlingen het hebben begrepen en om hen eventueel verder te helpen. U kijkt deze opdracht gezamenlijk na en laat een aantal leerlingen hun antwoorden oplezen.

Vervolgens zegt u:

“Nu gaan we proberen een verhaaltje te maken over de heks. Kijk goed naar de woordspin en de vragen die je hebt gemaakt. Ze helpen je met het schrijven van het verhaaltje.”

U geeft nog een paar tips voor het schrijven:

- “Begin het verhaaltje met te zeggen wat je ziet.
- Daarna schrijf je op wat er allemaal gebeurt.
- Aan het eind kun je vertellen hoe het afloopt.
- Het verhaaltje moet wel goed aflopen!”

De leerlingen gaan vervolgens zelfstandig opdracht 1.4 maken op bladzijde 41 van het Werkboek. Indien nodig biedt u hulp.

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 1.5, bladzijde 42

Afsluiting	5
-------------------	----------

U laat een aantal leerlingen hun sprookje voorlezen.

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 39 t/m 42

1.1

De beschrijvingen moeten in overeenstemming met het plaatje zijn. Er mogen geen elementen zijn toegevoegd. Ook mogen er geen waardeoordelen worden gegeven. De zinnen moeten goed en duidelijk zijn.

Bijvoorbeeld:

De heks zit op een bezem.

Ze vliegt door de nacht.

Om haar heen zijn de sterren en de maan.

De zwarte kat vliegt met de heks mee.

Ze draagt een zwarte jurk en een zwarte hoed.

1.2

bijvoorbeeld: zwarte kat, bezem, vliegen, toveren, nacht, toverdrank, lieve/boze heks

1.3

1 Ze vliegt naar huis.

2 De heks ziet twee verdwaalde kinderen en neemt ze mee.

3 de heks, de twee kinderen en de kat

4 De kinderen zijn bang voor de heks. Misschien gaat zij ze wel opeten! Maar de heks is helemaal niet eng. Ze geeft de kinderen eten en brengt ze naar huis.

1.4

een zelfbedacht sprookje in goede zinnen over plaatje 1 van bladzijde 79 van het Taalleesboek

1.5

een zelfgemaakte tekening bij het sprookje van de heks

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **fantaseren** en **overdrijven**.
- De leerlingen oefenen het hanteren van de Leeswijzer.
- De leerlingen oefenen gedichten en verhalen op vorm te onderscheiden.

Materiaal

Klassikaal

- Woordweb Wordcluster 4

Individueel

- Taalleesboek 1, bladzijde 85 t/m 87
- Werkboek 2, bladzijde 43 t/m 45

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 46

Voorbereiding

- U zet de beamer klaar voor het filmpje 'Bert en Ernie fantaseren dat ze olifanten zijn' (<https://www.youtube.com/watch?v=QeVzhA2Hrw0>).

Betekenis van de woorden

fantaseren: Fantaseren is een ander woord voor verzinnen of bedenken. Je kunt fantaseren over hoe iets eruit kan zien of over wat er kan gebeuren.

overdrijven: Als je overdrijft, doe je net of iets heel groot, heel erg of heel mooi is, veel groter, erger of mooier dan het eigenlijk is.

Start**5**

De les begint vandaag met een filmpje van Bert en Ernie. Zij hebben het over **fantaseren**. U laat het filmpje aan de leerlingen zien.

Kern – Instructie 1**15**

U zegt:

“Bert en Ernie zijn in het filmpje aan het **fantaseren**. Wat **fantaseerden** zij?” (dat zij een olifant zijn)

“Je kunt ook zeggen dat zij dingen aan het verzinnen zijn.

Fantaseren en verzinnen betekenen ongeveer hetzelfde. Als ik **fantaseer**, bedenk ik hoe iets eruit kan zien en wat er kan gebeuren. Ik verzin van alles in mijn hoofd.

Sommige dingen die ik **fantaseer** zouden echt kunnen gebeuren, maar ik kan ook dingen verzinnen die in het echt niet kunnen.

Maar in mijn hoofd kan ik alles **fantaseren**. Wanneer je

bijvoorbeeld je vriendje vertelt dat je iets **fantaseert**, vertel je het misschien nog mooier, erger of groter dan het eigenlijk is. Dat is dan een beetje **overdreven**. **Overdrijven** betekent dus dat je net doet of het mooier, erger, of dikker is, dan het eigenlijk is. Ik zal nog een voorbeeld geven: 'Ik heb een fiets voor mijn verjaardag gekregen en die gaat zo hard als een scooter. Ik ga dan iedereen voorbij.'

Is dat waar, denken jullie? Nee hè, ik **overdrijf** nu wel een beetje. Als je gaat **fantaseren** of verzinnen en je maakt het erger dan het eigenlijk is, dan **overdrijf** je of je hebt **overdreven**."

Vervolgens laat u Woordweb 4 zien.

U zegt:

"Dit jongetje vertelt iets over een heel grote, sterke reus. Hij **overdrijft** een beetje."

U vraagt de leerlingen om te **fantaseren** over het huis waarin ze later zouden willen wonen. Heeft het misschien twee verdiepingen en een speelgoedkamer? U vraagt een aantal leerlingen naar hun fantasiehuis en laat hen erover vertellen. Telkens als een leerling iets heeft verteld, laat u een andere leerling hetzelfde navertellen op een **overdreven** manier, dus hoe het nog mooier, groter of beter kan.

Vervolgens nemen de leerlingen bladzijde 43 en 44 van het Werkboek voor zich en maken opdracht 1. U bespreekt kort wat de bedoeling is en doet de eerste zin samen. U kijkt de opdracht gezamenlijk na.

U herhaalt samen met de leerlingen de vorige Woordwebben.

Kern - Instructie 2

20

U zegt:

"Pak nu jullie Taalleesboek en neem bladzijde 85 voor je. Ook neem je je Leeswijzer erbij. We gaan een tekst lezen en misschien wordt daarin ook wel **gefantaseerd** of **overdreven**. We gaan in ieder geval ook de Leeswijzer bij deze tekst gebruiken. Die helpt ons vragen over de tekst te beantwoorden. Verder gaan we ook nog samen kijken wat het verschil is tussen een verhaal en een gedicht, en wat hetzelfde is."

U leest de tekst 'De overkant' eerst voor en geeft vervolgens vier leerlingen de beurt om ieder een alinea te lezen.

Voordat u klassikaal opdracht 2.1 t/m 2.6 op bladzijde 45 en 46 van het Werkboek gaat maken, vraagt u de leerlingen of de tekst met **fantaseren** of **overdrijven** te maken heeft. (De tekst heeft te maken met **fantaseren**: een toverfee die iemand weg kan toveren, bestaat niet echt.)

Nadat opdracht 2.1 t/m 2.6 af is, leest u de teksten 'Betrap't' en 'Smoesje' voor op bladzijde 86 en 87 van het Taalleesboek.

U stelt de volgende vragen:

- "Wat is er in beide teksten gelijk?" (Ze gaan over hetzelfde onderwerp, de inhoud is dus praktisch gelijk.)
- "Hebben de teksten ook te maken met **fantaseren** of **overdrijven**?" (ja, met **fantaseren**, want Saskia verzint dat haar oom en tante ziek zijn en dat ze daar naartoe moet)
- "In beide teksten wordt dus ongeveer hetzelfde verteld. Maar wat is het verschil?" (De vorm is anders. 'Smoesje' is een gedicht en 'Betrap't' is een verhaal.)
- "Waarom kun je zien dat 'Smoesje' een gedicht is?" (Het rijmt, de zinnen lopen niet door tot het einde van de regel, elke nieuwe zin begint op een nieuwe regel, er zijn witregels en het heeft drie coupletten.)
- "Welke smoes heeft Saskia bedacht?" (Ze heeft geen zin in oefenen voor hun dansje en daarom zegt ze dat ze naar haar zieke oom en of tante moet.)
- "Saskia krijgt een kleur als een biet. Wat betekent dat?" (Ze wordt rood. Ze bloost.)
- "Waarom krijgt Saskia een kleur?" (Ze voelt zich betrap't, ze schaamt zich.)

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 3, bladzijde 46

Afsluiting	5
-------------------	----------

U vraagt een leerling wat hij of zij geleerd heeft vandaag. U vraagt de andere leerlingen of zij nog iets kunnen aanvullen en u vat de les uiteindelijk samen. (Ze hebben twee nieuwe woorden geleerd: **fantaseren** en **overdrijven**. Ook hebben ze geoefend met het hanteren van de Leeswijzer en hebben ze gedichten en verhalen op vorm onderscheiden.)

Antwoorden	
-------------------	--

Werkboek, blz. 43 t/m 46

1

fantaseren:

Mijn vader is een reus met zes armen.

Ik lust spinnensoep met knikkers.

Mijn moeder is een fee die kan toveren.

overdrijven:

Mijn vader is zo sterk als een olifant.

Ik lust wel twaalf boterhammen per dag.

Mijn moeder is de mooiste vrouw van de wereld.

2.2

Deze tekst kan niet echt gebeurd zijn.

2.3

'De overkant' is een gedicht.

2.4

Er zijn verschillende antwoorden mogelijk.

- Het heeft rijm.
- De regels zijn niet vol.
- Nieuwe zinnen beginnen vooraan de regel.
- De tekst heeft drie coupletten.
- De zinnen lopen niet door tot het einde van de regel.

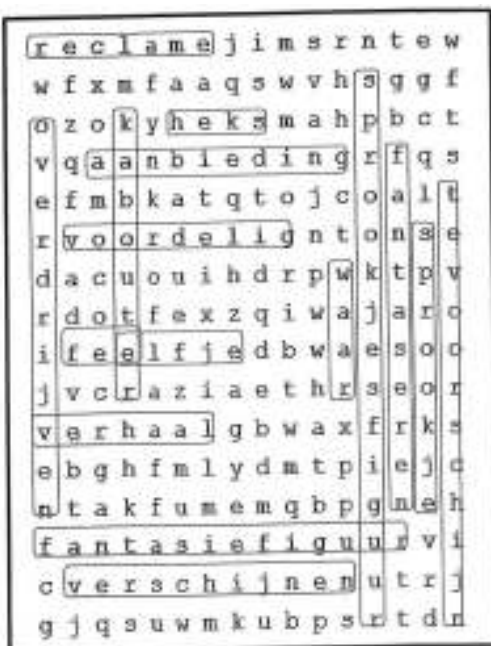
2.5

In het gedicht wordt wel een verhaal verteld.

2.6

1 Annabel en Desiré	4 op het strand
2 Annabel	5 's winters
3 Annabel wordt weggetoverd.	

3

Lesinhoud

- De leerlingen breiden hun woordenschat uit met de woorden **hooien**, **het hooi**, en **het stro**.
- De leerlingen oefenen het toepassen van de trappen van vergelijking waaronder weinig-minder-minst.
- De leerlingen oefenen het toepassen van bijvoeglijke naamwoorden met een voorvoegsel met versterkende waarde zoals 'oergezellig' en 'superhard'.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 47 t/m 49
- Taalleesboek, bladzijde 88

Extra oefening

- Werkboek 2, bladzijde 50

Vorbereiding

- U zet de beamer klaar voor het filmpje 'Hooien in Zuidbroek (Gr.)' (<https://www.youtube.com/watch?v=xf2nMZQp7bl>).
- U kunt eventueel een beetje hooi en stro meenemen zodat de leerlingen goed het verschil kunnen zien en voelen. Dit is verkrijgbaar bij een dierenwinkel.

Betekenis van de woorden

hooien: Hooien is het gemaaide en gedroogde gras verzamelen.

het hooi: Hooi is gemaaid en gedroogd gras. Konijnen, paarden, geiten en schapen eten hooi.

het stro: Stro, dat zijn gedroogde stengels van koren, zonder graankorrels eraan.

Start**5**

U begint de les met het tonen van Woordweb 5. U laat de leerlingen er even naar kijken, voordat u met de uitleg begint.

Kern – Instructie 1**10**

U zegt:

“Dit is een beetje een ouderwets plaatje. De boer is aan het **hooien**. **Hooien** is het verzamelen van het gemaaide – dat is het afgeknipte – en gedroogde gras. Tegenwoordig maaien en **hooien** de boeren met machines. (U laat het filmpje '**Hooien** in Zuidbroek' zien). **Het hooi**, dat gedroogde gras dus dat ze in pakketjes hebben gemaakt, wordt aan koeien, geiten, schapen en paarden gevoerd.

Stro wordt gebruikt voor in de stal. Dat wordt gestrooid op de grond, als een bed voor de dieren.

In Nederland hebben best veel kinderen een konijn als huisdier.

Een konijn zit vaak in een konijnenhok.

Daar leg je ook **stro** op de bodem. **Het stro** zijn gedroogde stengels van koren, nadat de graankorrels eruit gehaald zijn.”

U vertelt de leerlingen dat ze per groepje van vier naar voren kunnen komen om het verschil tussen **hooi** en **stro** te komen bekijken. U hebt het **hooi** en het **stro** klaargelegd op een tafel of op uw bureau.

Nadat de leerlingen het **hooi** en **het stro** hebben bekeken en gevoeld, gaan ze terug naar hun plek en maken opdracht 1 op bladzijde 47 van het Werkboek.

U herhaalt samen met de leerlingen de vorige Woordwebben.

Kern - Instructie 2

20

U zegt:

“We hebben net gezien dat een boer vroeger met de hand het gras maaide en **hooide**. Nu gebeurt dat met machines. Want met machines gaat dat een stuk sneller.”

U schrijft op het bord:

sneller

U zegt:

“Het woord sneller hoort bij het woord snel. Met sneller hebben we het woord ‘sterker’ gemaakt. Je kunt bijvoorbeeld zeggen: ‘Ik ga rennen, want dan ben ik snel bij de winkel.’ Dan zegt je moeder: ‘Ik pak de fiets, want dan ben ik sneller.’ Wil je het nog sterker maken, dan kun je zeggen: “Pap, zullen we met de auto gaan, want dat is het snelst.”

U schrijft op het bord:

snel – sneller – snelst

U vertelt de leerlingen dat ze gaan oefenen met woorden die je ‘sterker’ maakt. U gaat terug naar het voorbeeld op het bord en onderstreept de *-er* van sneller en de *-st* van snelst.

Vervolgens schrijft u het woord ‘groot’ op het bord. U vraagt de leerlingen of zij weten hoe je het woord ‘groot’, sterker kunt maken. (door *-er* of *-st* achteraan het woord te zetten.)

U schrijft op het bord (onder snel):

groot – groter – grootst

U zegt:

“Jullie kunnen zien dat we een woord sterker kunnen maken door er letters achter te zetten: *-er* en *-st*. Daar gaan we straks mee oefenen. Maar ik wil jullie nog een manier laten zien hoe je woorden sterker kunt maken.

Als ik bijvoorbeeld zeg: ‘Die raceauto gaat supersnel’, wat betekent ‘super’ dan hier?” (heel, erg)

“Wie kan nog zo’n woord met ‘super’ bedenken?” (superlang, superheet, enzovoort)

“Zo ken ik ook nog het woord dolblij of dolgelukkig. Wat betekent dol in deze woorden volgens jullie?” (heel, erg)

“En hoe zit dat met oerdom en oervervelend?” (ook heel of erg)

De leerlingen nemen bladzijde 88 van het Taalleesboek en bladzijde 48 en 49 van het Werkboek voor zich.

U leest tekst 1 voor en de leerlingen lezen mee. U vraagt de leerlingen of zij woorden in de tekst zien die ‘sterker’ worden. [groot, groter, grootst(e)].

Vervolgens bespreekt u opdracht 3 en 4 en maakt u de eerste zin gezamenlijk.

De leerlingen maken de rest van de opdrachten zelfstandig. U wijst hen nog wel op de uitzondering in de opdracht: goed – beter – best. (Hebben ze gehad in de tweede klas, net als veel, meer, meest. U kunt nog vermelden: weinig, minder, minst.)

extra opdrachten: - Werkboek, opdracht 5 en 6, bladzijde 50

Afsluiting	10
-------------------	-----------

Nadat de opdrachten klassikaal zijn nagekeken, maken de leerlingen als afsluiting de puzzel (opdracht 2) op bladzijde 47 en 48 van het Werkboek, waarin de doelwoorden van de afgelopen lessen aan de orde komen.

Antwoorden	
-------------------	--

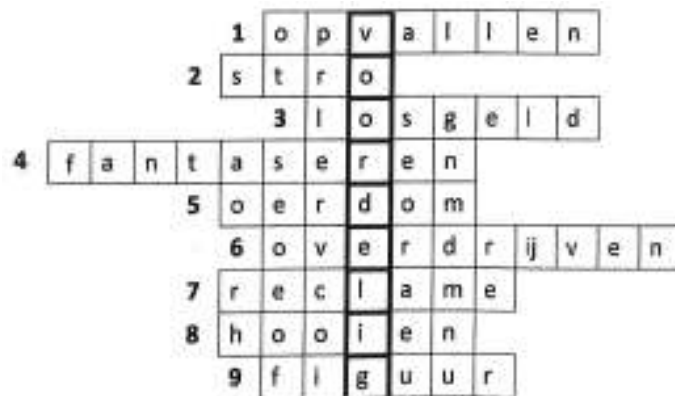
Werkboek, blz. 47 t/m 50

1

het hooi: gemaaid gras
gedroogd
voer voor koeien

het stro: stengels van koren
gedroogd

2

Het woord in de dikke vakjes is voordelig.

3

1 (groot - groter - 't grootst)

2 recht - rechter - 't rechtst

3 gelukkig - gelukkiger - 't gelukkigst

4 goed - beter - 't best

5 mooi - mooier - 't mooist

6 blij - blijer - 't blijst

4

1 dolgelukkig

3 superduidelijk

2 oerlelijk

4 oerdom

5

1 (klein - kleiner - 't kleinst)

2 hard - harder - 't hardst

3 zwaar - zwaarder - 't zwaarst

4 veel - meer - 't meest

5 hoog - hoger - 't hoogst

6 ver - verder - 't verst

6

1 groter

4 minder

2 langzaamst

5 leuker

3 sterker

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden eindigend op *-ee*.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden eindigend op *-o* en *-a*.
- De leerlingen oefenen het schrijven van woorden met open- en gesloten lettergrepen, waarvan de eerste klankgroep eindigt op *-i*.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 51 t/m 53
- Spellinghulp

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat ze deze les gaan oefenen met woorden die eindigen op de lange klanken */ee/*, */aa/* en */oo/*. En dat ze ook gaan oefenen met de klank */ie/* in woorden. U vraagt de leerlingen of zij nog weten wat de regel is die bij de lange klanken */ee/*, */aa/* en */oo/* aan het eind van het woord hoort. (Hoor je aan het eind van een woord */aa/* of */oo/*, dan schrijf je 'a' en 'o'. Hoor je aan het eind een */ee/*, dan schrijf je er bijna altijd twee.)

Kern – Instructie**35**

U vertelt dat de leerlingen eerst een aantal oefeningen zelfstandig gaan maken en dat u vervolgens een oefendictee geeft.

De leerlingen nemen bladzijde 51 en 52 van het Werkboek voor zich. U bespreekt de oefeningen en daarna gaan de leerlingen zelfstandig aan het werk.

Nadat u de oefeningen met de leerlingen hebt nagekeken, geeft u een oefendictee. Dit bestaat uit drie dicteezinnen en vijf dicteewoorden. Bij de dicteewoorden leest u eerst de hele zin op en herhaalt u het woord dat de leerlingen moeten opschrijven in hun Werkboek bij opdracht 3 op bladzijde 53.

- 1 *Mama koopt een kilo vlees.*
- 2 *Ze neemt ook een citroen mee.*
- 3 *Ik speel graag viool.*
- 4 *Straks gaan we kip eten met **sla**.*
- 5 *Iedereen krijgt er ook **twee** worstjes bij.*
- 6 *Ik luister graag naar de **radio**.*
- 7 *Laatst vertelden ze een verhaal van de **fee**.*

de sla
twee
de radio
de fee

8 Hallo, hoort u mij?**Hallo****Afsluiting****5**

U kijkt het dictee met de leerlingen na en geeft beurten om uit te leggen waarom de dicteewoorden met één of twee klinkers geschreven moeten worden.

AntwoordenWerkboek 2, blz. 51 t/m 53**1**

1 ga, mee, 2 ja, zo, 3 twee, mama, 4 sta, tree, 5 na, sla, 6 vla, chocola, 7 zo, auto

2

1 liter, 2 limonade, 3 spinazie, 4 televisie, 5 zwemdiploma, 6 idee, 7 juli, 8 iglo, 9 eskimo, 10 minuut, 11 taxi, 12 citroen

3

Het dictee staat in de les.

Diagnostische toets

- Spelling
 - het schrijven van woorden eindigend op -ee/-o/-a en woorden met de klank /ie/.
 - het schrijven van een zinnendictee
- Taalbeschouwing
 - het aangeven van bijwoordelijke bepalingen (waar-, hoe-, waarmee- en wanneer-delen) in zinnen
- Leesbegrip
 - onderscheid maken tussen de tekstsoorten verhaal, weettekst en sprookje
- Woordenschat
 - de doelwoorden van dit thema, zowel passief als actief beheersen
 - de onderlinge relaties tussen de doelwoorden beheersen

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Toetsboek thema 2, Toetsblad 1 t/m 9

Vorbereiding

- Toetsbladen kopiëren en er een Toetsboekje van maken

Start**5**

U zegt:

“Vandaag en morgen gaan we de toets van dit thema maken. Als jullie het Toetsboekje hebben gekregen, mogen jullie niet meer praten. We maken eerst het dictee en daarna kijken we naar de opdrachten die jullie gaan maken. Die gaan jullie individueel maken.

Als je klaar bent, kijk je het werk nog eens goed na en daarna mag je iets stil voor jezelf doen.”

Kern - Instructie**35**

U herhaalt de Woordwebben van thema 2. U kunt dit op verschillende manieren doen. Bijvoorbeeld: U omschrijft een woord en laat de leerlingen raden om welk woord het gaat, u beeldt een woord uit, u dekt een woord in het Woordweb af en de leerlingen raden welk woord er op deze plek hoort te staan, et cetera...

Vervolgens deelt u de Toetsboekjes uit. Iedereen pakt Toetsblad 1 voor zich.

Lesinhoud

Herhaling

- Spelling
 - het schrijven van woorden eindigend op -ee/-o/-a en woorden met de klank /ie/.
 - het schrijven van een zinnendictee
- Taalbeschouwing
 - het aangeven van bijwoordelijke bepalingen (waar-, hoe-, waarmee- en wanneer-delen) in zinnen
- Leesbegrip
 - onderscheid maken tussen de tekstsoorten verhaal, weettekst en sprookje

Verdieping

- Een aantal doelen dat bij de lessen Taalbeschouwing, Leesbegrip en Woordenschat aan de orde zijn gekomen.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 54 t/m 60 (herhaling)
- Werkboek 2, bladzijde 61 t/m 66 (verdieping)

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat ze opdrachten gaan maken en extra gaan oefenen wat ze nog lastig vinden.

U zegt:

“Een aantal van jullie gaat zelfstandig aan het werk met een schrijfopdracht en andere opdrachten. De rest gaat herhalingsoefeningen maken. Ik help eerst even de leerlingen op weg met het schrijven en ga daarna de herhalingsoefeningen bespreken.”

Kern - Instructie**35****VERDIEPING**

U bespreekt eerst de verdiepingsopdrachten (opdracht 6 t/m 13 op bladzijde 61 t/m 66 van het Werkboek) met de leerlingen die de toets gehaald hebben. Vervolgens gaat u aan het werk met de uitvallers.

U neemt de opdrachten kort door met de leerlingen die de toets wel gehaald hebben.

HERHALING

De leerlingen die de herhalingsoefeningen gaan maken, worden daarbij door u begeleid (extra instructie).

Doel Spelling: *het schrijven van woorden met een open lettergreep, gesloten lettergreep en woorden eindigend op -ee/-o/-a*

U schrijft op het bord de woorden:

gitaar zo sta nu mee

U vraagt aan de leerlingen wat er met deze woorden aan de hand is en of ze nog meer woorden kennen met dezelfde moeilijkheid en deze schrijft u eronder. De leerlingen schrijven deze woorden ook op in hun Werkboek bij opdracht 1 op bladzijde 54.

U bespreekt vervolgens opdracht 2.1 en 2.2 op bladzijde 55 van het Werkboek met de leerlingen en doet gezamenlijk de eerste zin van de opdrachten.

Doel Taalbeschouwing: *het aangeven van de bijwoordelijke bepaling in een zin (waar-, hoe-, waarmee- en wanneer-delen)*

U bespreekt opdracht 3.1 t/m 3.5 (bladzijde 56 t/m 58) met de leerlingen en wijst hen op de vragen die gesteld worden om het waar-, hoe-, waarmee- en wanneer-deel in de zin te vinden.

De leerlingen maken zelfstandig de opdrachten. Waar nodig biedt u individuele hulp. Ter afsluiting bespreekt u de antwoorden.

Doel Leesbegrip: *het onderscheiden van de tekstsoorten: verhaal, weettekst en sprookje*

De leerlingen nemen opdracht 4 op bladzijde 59 van het Werkboek voor zich. U leest samen met hen de tekst 'Opgeruimd?'. Vervolgens maakt u de opdracht klassikaal waarbij u leerlingen de beurt geeft om te zeggen of het antwoord goed is of niet.

De tekst van opdracht 5 op bladzijde 60 leest u eerst voor en daarna samen. U neemt vervolgens de vragen door en laat de leerlingen deze zelfstandig maken. Tijdens het werken loopt u rond om, waar nodig, hulp te bieden.

Doel Woordenschat: *begrip van de in dit thema aangeboden woorden (woordenschatlessen)*

U herhaalt met behulp van de Woordwebben de woorden die in dit thema in de woordenschatlessen zijn aangeboden.

Afsluiting**5**

U sluit de les af met galgje. Het woord is

· · · · ·
d o l g e l u k k i g

Didactische tip:

De leerlingen die geen herhalingsstof hoeven te maken, gaan zelfstandig aan het werk met de verdiepingsstof. De overige leerlingen maken telkens na een korte instructie de opdrachten die bij het betreffende herhalingsonderdeel horen.

Leerlingen die even moeten wachten op het krijgen van instructie, werken zelfstandig aan materiaal dat u hiervoor klaarlegt (een woordpuzzel, lezen in een boekje enz.).

Antwoorden

Werkboek, blz. 54 t/m 66

Herhaling

1

De leerlingen schrijven hier zelf woorden op.

2.1

zo, ziezo, zomaar

mama, malen, prima

keukenla, lagen, inlaten

lezen, leven, aanleren

beneden, nee, nemen

overal, ogenblik, opening

2.2

a: daarna, bijna, oma, prima

o: duo, stro, foto, auto

ee: vee, zee, mee, fee

3.1

1 in het bos.

2 door het kasteel.

3 op de zolder

3.2

1 's morgens vroeg

2 's avonds

3 nu

3.3

1 met een rode pen

2 met de bus

3 met zijn poot

3.4

1 vrolijk

2 hard

3 gezellig

3.5

1 (al) drie uur

2 de hele middag

3 (al) een jaar

4

b Het kan echt gebeurd zijn.

e Ik weet precies wanneer het is gebeurd: gisteren en vandaag.

f Het is een gewoon verhaal.

5.1

b nee

5.2

a ja

5.3

a Het is een sprookje, want er komen fantasiefiguren in voor.

Verdieping

6

bijvoorbeeld: regenbui, regenjas, regenpak, regenen, motregen, stortregen, regenwolk, regentje

7

1 trouwring

3 koortsuitslag

2 voetbalelftal

4 toverstaf

8

1 klein – kleiner – 't kleinst

6 veel – meer – 't meest

2 kort – korter – 't kortst

7 weinig – minder – 't minst

3 droog – droger – 't droogst

8 goed – beter – 't best

4 oud – ouder – 't oudst

9 dun – dunner – 't dunst

5 leuk – leuker – 't leukst

10 groot – groter – 't grootst

9

a De tekst kan echt gebeurd zijn.

d In de tekst komen geen fantasiefiguren voor.

e In de tekst staat precies wanneer het is gebeurd.

g Het is een gewoon verhaal.

10

Het is een sprookje, want

Bijvoorbeeld:

Er komen een kabouters en sprekende dieren in voor.

Het begint met: Er was eens.

Het kan niet echt gebeurd zijn.

Er staat niet precies in wanneer het is gebeurd.

11

1 Dit komt uit een sprookje.

2 Dit komt uit een fabel.

3 Dit komt uit een mythe.

12

1 huren

3 kopen

2 lenen

4 krijgen

13

1 tegen elkaar

3 naast elkaar

2 op elkaar

4 apart

Lesinhoud

- De leerlingen oefenen het toepassen van vaardigheden.

Materiaal

Klassikaal

Individueel

- Werkboek 2, bladzijde 67 en 68

Vorbereiding

- Deel voor de les kladblaadjes uit.
- Leg een groot vel papier (A1-formaat) klaar met een dikke stift.

Start**5**

U vertelt de leerlingen dat u in de vorige lessen al eens over smoesjes hebt gepraat. U vraagt hen of zij nog weten wat een smoesje is (een kleine leugen). U zegt:

“Iedereen verzint wel eens een smoesje. Dat mag natuurlijk niet. Maar bij de opdracht die we vandaag gaan maken, doen we het toch. We gaan namelijk een grappige leugen- en smoezenposter maken. En daarvoor heb ik jullie hulp hard nodig. Jullie mogen in duo’s de gekste leugentjes en smoesjes bedenken.”

Kern - Instructie**20**

De leerlingen nemen bladzijde 67 van hun Werkboek voor zich. U leest de opdracht voor. De leerlingen schrijven de naam van hun buurman op.

Vervolgens laat u een van de leerlingen opdracht 1.2 voorlezen. U legt uit dat de leerlingen dus smoezen of leugentjes mogen bedenken waarom je te laat kunt komen op school. U vraagt of zij iets kunnen bedenken en u geeft zelf eventueel een voorbeeld. Nadat er twee smoesjes zijn genoemd, zegt u:

“Jullie hebben allemaal een kladblaadje van mij gekregen. Ik wil dat jullie allemaal zoveel mogelijk smoesjes gaan bedenken. Datzelfde doen jullie voor opdracht 1.3. Kijk maar even mee. Daar staat: ‘Waar zijn die koekjes gebleven?’. Jullie gaan hiervoor ook zoveel mogelijk smoesjes verzinnen. Je schrijft bovenaan: Ik heb die koekjes niet gepikt, want... en dan schrijven jullie je smoesje daaronder. ”

Wanneer de leerlingen klaar zijn, gaat u verder met opdracht 1.4 op bladzijde 68 van het Werkboek.

Hierin wordt gevraagd hun twee leukste smoesjes aan te kruisen. Vervolgens vraagt u of ze nog verbeterd kunnen worden. Als ze tevreden zijn, schrijven ze de twee smoesjes in hun Werkboek. Hetzelfde doen ze met de smoesjes over de koekjes (opdracht 1.5).

U gaat verder met de smoesjes over de koekjes. U vraagt aan de leerlingen om van de twee beste smoesjes hun favoriete te kiezen. Die schrijven ze op een blaadje en leveren die bij u in (met hun namen erbij). U schrijft ze vervolgens allemaal op het bord en laat om de beurt een leerling de smoes hardop voorlezen.

U vertelt de leerlingen dat ze nu mogen gaan stemmen welke smoes het leukst is. U vraagt hen nog eens goed naar de smoezen te kijken en dan de leukste op een blaadje te schrijven. Maar ze mogen niet die van zichzelf kiezen! Het blaadje met hun keuze leveren ze bij u in. U opent een voor een de briefjes en zet bij iedere stem een streepje achter de gekozen smoes op het bord. De winnaar is de smoes met de meeste stemmen.

De leerlingen die de drie beste smoezen hebben bedacht, mogen die op de poster schrijven met een dikke stift.

Afsluiting

5

Ter afsluiting bespreekt u met de leerlingen waarom zij denken dat deze smoezen hebben gewonnen. Is het omdat ze onmogelijk waar kunnen zijn? Of omdat ze heel grappig zijn? Hoe zouden jullie ouders reageren als je met zulke smoesjes aankwam?

U gaat ten slotte nog even in op de vraag hoe de leerlingen deze opdracht vonden.

Bijlagen

- **Toetsbladen 2**
- **Controletoets**
- **Alfabetische woordenlijst**
- **Woordenlijst betekenissen**
- **Spellinghulp**

Toetsbladen

Controletoets

Alfabetische woordenlijst

Doelwoordenlijst Thema 2

1. aanbieding, de
2. dwerg, de
3. elfje, het
4. fantaseren
5. fantasiefiguur, de
6. fee, de
7. figuur, de
8. heks, de
9. hooi, het
10. hooien
11. kabouter, de
12. losgeld, het
13. ontvoeren
14. opvallen
15. overdrijven
16. reclame maken
17. sprookjesfiguur, het
18. stro, het
19. tevoorschijn komen
20. verschijnen
21. voordelig

Woordenlijst betekenissen

de fantasiefiguur:

Een fantasiefiguur is een figuur die in het echt niet bestaat. Hij is verzonnen (gefantaseerd).

de figuur:

Een figuur is een mens of dier in een verhaal.

de sprookjesfiguur:

Een sprookjesfiguur is een mens of dier in een sprookje.

de dwerg:

Dwergen komen voor in sprookjes. Het zijn kleine mensen.

het elfje:

Elfjes zijn kleine, sierlijke wezens met vleugels. Ze komen in sprookjes voor.

de fee:

Een fee is een vrouw die kan toveren. Feeën komen in de sprookjes voor. Er zijn lieve en gemene feeën.

de heks:

Een heks is een gemene vrouw die kan toveren. Heksen komen voor in sprookjes.

de kabouter:

Kabouters zijn heel kleine mensjes. Ze komen in sprookjes voor en dragen vaak een puntmuts.

de aanbieding:

In de winkels zijn dingen in de aanbieding. Ze zijn dan goedkoper dan anders.

opvallen:

Als iets opvalt, is het anders dan andere dingen. Je moet er dan vanzelf naar kijken. Iemand die opvalt, ziet er bijzonder/anders uit. Of doet bijzondere dingen.

reclame maken:

Als iemand reclame voor iets maakt, zegt hij dat iets heel goed of leuk is. Hij hoopt dat veel mensen het dan gaan kopen.

voordelig:

Iets wat voordelig is, kost je minder geld. Je hoeft er bijvoorbeeld minder geld voor te betalen dan normaal. In het Papiamentu zeggen we *barata*.

het losgeld:

Losgeld is het geld dat betaald moet worden om iemand die ontvoerd is, vrij te krijgen.

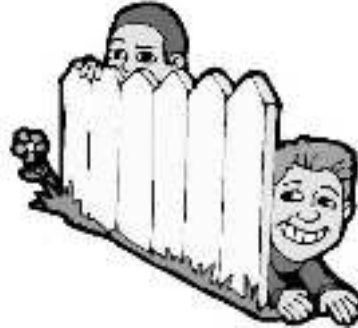
ontvoeren:

Iemand ontvoeren is: hem tegen zijn zin meenemen naar een geheime plaats. Iemand wordt bijvoorbeeld ontvoerd om losgeld te krijgen van zijn familie.

tevoorschijn komen:

Als je tevoorschijn komt, dan kom je ergens vandaan en kunnen mensen je zien. Tevoorschijn komen is hetzelfde als verschijnen.

verschijnen:

Verschijnen betekent: komen en gezien worden. Verschijnen is hetzelfde als tevoorschijn komen.

fantaseren:

Fantaseren is een ander woord voor verzinnen of bedenken. Je kunt fantaseren over hoe iets eruit kan zien of over wat er kan gebeuren.

overdrijven:

Als je overdrijft, doe je net of iets heel groot, heel erg of heel mooi is. Veel groter, erger of mooier dan het eigenlijk is.

het hooi:

Hooi is gemaaid en gedroogd gras. Konijnen, paarden, geiten en schapen eten hooi.

hooien:

Hooien is het gemaaide en gedroogde gras verzamelen.

het stro:

Stro, dat zijn gedroogde stengels van koren, zonder graankorrels eraan.

Spellinghulp

Woordenlijst

Veelgebruikte woorden

acht	goed	maken	over	weten
alle	grote	mama	papa	wij
alles	had	me	school	willen
ander	hebben	meer	te	ze
beurt	het	mensen	tegen	zeggen
bij	hij	mij	toch	zei
blijven	ja	mijn	u	zeven
de	je	moeder	vijf	zich
deze	jullie	moeten	voor	zij
door	kijken	mogen	vragen	zijn
een	kind	nou	waren	zo
er	komen	nu	we	
even	krijgen	oma	weer	
fout	kunnen	opa	werd	

Woorden die met f beginnen

fabriek	fiets	flauw	foppen	
friet				
fantastisch	figuur	fles	fornuis	fris
februari	fijn	flink	foto	
fruit				
fee	file	flits	fotograaf	
fuik				
feest	film	fluit	fout	
fel	fladderen	folder	framboos	
fier	flat	fontein	Frans	

Woorden die met v beginnen

vaart	veel	vijf	vlug	
vriend				
vaas	veer	vijver	voedsel	vrij
vacht	vegen	viool	voelen	
vrijdag				
vader	veld	vis	voet	
vroeg				
vals	vent	vlag	vogel	
vroeger				

vandaag	ventiel	vlam	vol
vrolijk			
vandaan	verder	vlees	voor
vrouw			
vangen	verf	vlek	voorzichtig
vrucht			
varken	versje	vleugel	vork
vuil			
vast	vest	vlieg	vos
vuist			
vat	vet	vlinder	vouwen
vulkaan			
vechten	vier	vloer	vraag
vulpen			
vee	vies	vlucht	vragen

Woorden met /g/ = ch

och	pech	toch	zich
-----	------	------	------

Woorden met ei

afscheid	eik	karwei	paleis	
trein				
allebei	eiland	keihard	plein	
veilig				
allerlei	eind	keizer	pleister	
vrijheid				
beide	eindelijk	klein	prei	
wei				
bereiken	fontein	leiden	reiger	
weide				
dweil	geheim	leiding	reis	
weigeren				
ei	geit	mei	reizen	zei
eigen	gewei	meisje	reiziger	zeil
eigenlijk	hei	omleiden	sein	
eigenwijs	heide	overeind	steiger	

Woorden met /ie/ = i

abrikoos	figuur	limonade	piloot
artikel	gitaar	liniaal	rivier
benzine	idee	liter	ski
citroen	idiot	lucifer	taxi
dia	januari	microfoon	televisie
diamant	juli	minister	titel
dirigent	juni	minuut	tosti
etiket	kapitein	nasi	viool
familie	kilo	macaroni	visite
februari	kritiek	olifant	
feliciteren	lampion	piano	

Woorden met ij

altijd	grijpen	mij	schijnen	vlakbij
begrijpen	grijs	mijn	schilderij	vrij
bij	hij	nijdig	schrijven	vrijdag
bijl	hijgen	nijlpaard	smijten	vrijheid
bijna	ijs	ontbijt	snijden	vrolijk
blij	ijverig	opzij	spijker	wij
blijven	jj	partij	spijt	wijd
boerderij	kijken	pijl	stijf	wijk
cijfer	konijn	pijn	stijgen	wijn
dijk	krijgen	pijp	strijkijzer	wijs
dikwijls	krijt	prijs	tegelijk	wijzer
eigenlijk	kwijt	rij	terwijl	woestijn
eigenwijs	lijden	rijden	tijd	zij
eindelijk	lijf	rijk	tijger	zijn
fijn	lijm	rijm	twijfelen	
gelijk	lijn	rijp	vijand	
glijden	lijst	rijst	vijf	
gordijn	medelijden	schijf	vijver	

Woorden met au

- 1 De **paus** rijdt in een **blauwe auto**.
- 2 In de **pauze** eten we **gauw** een **augurk** en **rauwe** ham.
- 3 Is de pizza een beetje **flauw**? Doe er dan **sau**s over.
- 4 De kater slaat plotseling met zijn **klauw** naar de **pauw**.
- 5 **Au!** Die broek zit veel te **nauw**.
- 6 'Haal een glas **lauwe** melk voor me!', **snauwt** de man

- 7 De poes **klauterde** in een hoge boom, waar ze de hele dag bleef **miauwen**.
- 8 Oma vindt het erg **benauwd** in de **sauna**.
- 9 'Ik heb een **kabeljauw** gevangen met een stukje **kauwgom!**, roept de visser.

Woorden die met z beginnen

zaad	ze	zeven	zoeken
zout			
zaag	zee	zich	zoemen
zuchten			
zaaien	zeep	ziek	zoen
zullen			
zaak	zeggen	zien	zoet
zuur			
zaal	zei	ziezo	zolder
zwaan			
zacht	zeil	zij	zomer
zwaar			
zadel	zeker	zijn	zon
zwak			
zagen	zeldzaam	zilver	zonde
zwart			
zak	zelf	zin	zonder
zand	zes	zitten	zoon
zaterdag	zeuren	zo	zorg

Regels om te onthouden

1 woorden met d of t

- Als de eindklank van een woord een /t/ is, maak je het woord langer. Als je een /d/ hoort, is de eindletter van het woord ook een *d*.

hond – honden

2 cht

- Als je na een korte klank /gt/ hoort, dan schrijf je *cht*, behalve bij *ligt*, *legt*, en *zegt*

lacht

3 sch

- Als je aan het begin van een woord /sg/ hoort, schrijf je altijd *sch*.

school

4 g(t) of ch(t)

- Als je na een lange klank of na een tweetekenklank een /g/ hoort, schrijf je een *g*.

plaagt – zwoegt

5 ng of nk

- Als je na een /ng/-klank een /k/-klank hoort (/ngk/), schrijf je *nk*.

denk

6 /u/-klank

- Als je een /u/ hoort op een lage stemtrap, dan schrijf je een *e* en als je een /u/ hoort op een hoge stemtrap schrijf je een *u*.
vroeger – geluk

7 eer, oor en eur

- Je hoort /ir/, /or/ of /ur/, maar je schrijft *eer*, *oor* of *eur*.
speer – koor – deur

8 aai, ooi en oei

- Je hoort /aaj/, /ooj/ en /oej/, maar je schrijft *aai*, *ooi* en *oei*.
zwaaien – mooi – bloei

9 het verdelen van woorden in klankgroepen

- Hoor je een medeklinker (k, l, m, etc....) of een tweeteekenklank (ui, oe, au, etc.....) aan het eind van een klankgroep dan schrijf je het woord zoals je het hoort. (struiken)

- Hoor je een lange klank aan het einde van een klankgroep, dan schrijf je alleen maar een klinker. (jager)

- Hoor je een korte klank aan het einde van een klankgroep, dan schrijf je twee medeklinkers. (bakker)

10 woorden die eindigen op de klank /ee/, /aa/, /oo/ en /uu/

- Hoor je aan het eind van een woord /aa/, /oo/, /uu/, dan schrijf je a, o, u.

- Hoor je een /ee/, dan schrijf je er twee.
